

HD 2. del Regnskab & Økonomistyring

Copenhagen Business School

Afgangsprojekt

10. Maj 2016

Vejleder: Peter Kyhnauv

Indregning af entreprisekontrakter



Antal anslag 102.927

Antal sider 72

Kristian Hvorup Dundal

&

Claus Gamborg Henriksen

Indholdsfortegnelse

1. Forord	5
2. Summary.....	6
3. Indledning.....	7
3.1 Problemstilling.....	7
3.1.1 Problemformulering	7
3.2 Metodevalg.....	8
3.2.1 Valg af undersøgelsesdesign.	8
3.2.2 Dataindsamlingsmetoden.	9
3.2.3 Kildekritik.....	9
3.2.4 Reliabilitet og validitet af data.	9
3.3 Afgrænsning	10
3.4 Struktur.....	11
4. Regnskabsteori	12
4.1 Sammenhæng mellem resultatopgørelse og balance.....	12
4.2 Præstationsorienterede regnskabsteori	12
4.3 Formueorienterede regnskabsteori	12
4.4 International Accounting Standard Board (IASB) som begrebsramme.....	13
4.4.1 Generalklausul.....	14
4.4.2 Brugernes informations behov.....	14
4.4.3 Kvalitative egenskaber	15
4.4.4 Periodisering.....	15
4.4.5 Regnskabsaflæggelse efter begrebsrammen Going concern.....	15
4.5 Delkonklusion	15
5. Definitioner.....	16
5.1 Definition af et aktiv	16
5.2 Definition af omsætningsaktiver	17
5.3 Definition af indtægter.....	18
5.3.1 Indregningskriterier.....	19
5.3.2 Måling.....	20
5.3.3 Indregningsmetoder	21
5.4 Delkonklusion:	25
6. Entreprisekontrakter	26

6.1 Karakteristika ved entreprisekontrakter	26
6.2 Entrepriseomsætning	28
6.3 Entrepriseomkostninger	28
6.3.1 Tilbudsomkostninger	28
6.3.2 Direkte omkostninger	29
6.3.3 Indirekte omkostninger	29
6.3.4 Finansieringsomkostninger	29
6.4 Indregning og måling	30
6.5 Præsentation i regnskabet	32
6.6 Færdiggørelsesgrad	33
6.6.1 Forholdet mellem afholdte entrepriseomkostninger til dato og de samlede skønnede omkostninger	34
6.6.2 Undersøgelse af stadiet af arbejder	34
6.6.3 Den fysisk færdiggjorte del af entreprisen	35
6.7 Delkonklusion	35
7. Typer af entreprisekontrakter	37
7.1 Regnskabsmæssige eksempler	37
7.1.1 Opgørelse uden ændringer	38
7.1.2 Opgørelse med ændringer i de forkalkulerede omkostninger	40
7.1.3 Udfaldet kan ikke opgøres pålideligt	43
7.1.4 Tab på entreprisen	46
7.2 Delkonklusion	49
8. Analyse af regnskaber	50
8.1 Rohde Nielsen A/S	50
8.1.1 Årsrapporten	50
8.1.2 Analyse af årsrapporten	51
8.2 Cement Plant Consultants A/S	53
8.2.1 Årsrapporten	53
8.2.2 Analyse af årsrapporten	54
8.3 FLSmidt A/S	55
8.3.1 Årsrapporten	55
8.3.2 Analyse af årsrapporten	57
8.4 Delkonklusion	58

9. Skøn vedrørende entrepriser	59
9.1 Forkalkulerede omkostninger	59
9.1.1 Eksempel på forkalkulerede omkostninger.....	59
9.2 Uenighed om kontrakten	60
9.2.1 Eksempel på uenighed med underleverandør	61
9.2.2 Eksempel på uenighed med kunden.	62
9.3 Ekstra arbejde.....	63
9.3.1 Eksempel på ekstra arbejde	63
9.4 Bonusbetaling.....	65
9.4.1 Eksempel på bonusbetalinger	65
9.5 Delkonklusion	66
10. Konklusion	67
11. Perspektivering.....	69
12. Litteraturliste	70
12.1 Bøger	70
12.2 Årsrapporter	70
12.3 Hjemmesider	70
12.4 Lovgivninger og standarder	71

1. Forord

Denne hovedopgave er skrevet som afsluttende projekt på Copenhagen Business School (CBS) HD 2. del – Regnskab og økonomistyring. Opgaven er skrevet i perioden 10/01 – 10/05/2016. Det grundlæggende fag i opgaven er eksternt regnskab.

Hovedopgaven omhandler den regnskabsmæssige behandling af entreprisekontrakter. Der lægges her stor vægt på indregningsmetoder, påvirkning af regnskabsresultat samt regnskabsbrugerens opfattelse af virksomhedens finansielle stilling.

10. Maj 2016

Kristian Dundal & Claus Henriksen

2. Summary

This thesis is the last part of HD Regnskab & Økonomistyring program at Copenhagen Business School. The thesis is written with a focus on work in progress, primarily construction contracts. A construction contract is a contract specifically negotiated, which is binding on both parties. The asset to which the contract relates, must be particularly designed for the customer and must therefore not be a standard product, however, with few modifications. The contract must be described in detail so there is no doubt about the consequences if the agreement is terminated.

In the first part of the thesis the two different accounting theories are described; the performance oriented- and asset oriented theory, and subsequently a description of the IASB framework. Afterwards, the definition of assets is described, including current assets, as construction contracts can be recognized as a current asset. A description of the definition of income comes next, as this is where the calculation of construction contracts ends.

The value of the construction contracts is determined on basis of the estimated turnover and costs, calculated by the company before signing a contract. The amount of contract is calculated on basis of the stage of completion. The stage of completion is determined based on the actual costs compared to the total estimated costs.

In the thesis three Danish construction companies are evaluated. It is evaluated how a change in the turnover on basis of the work in progress, can change the result before tax. We also give fictitious examples of how the expectations of the future of the management of a company can change the financial position of the company.

Finally we sum up the problem formulation compared to the gathered information and performed evaluations.

3. Indledning

Ved udgivelsen af virksomhedernes årsrapport er der forskellige regnskabsbrugere, der kan have interesse i virksomhedens finansielle stilling. Dette kan være virksomhedens kreditgivere som banker og leverandører, men også ejere og kunder.

Vi har valgt at kigge på tre virksomheder, som alle har store igangværende arbejder, der ofte kræver stor likviditet. Disse virksomheder ønsker som udgangspunkt, at årsrapporten udviser det bedste resultat til virksomhedens kreditgivere, hvorfor det kunne formodes, at virksomhederne kan have interesse i at spekulere i indregningsmetoderne.

3.1 Problemstilling

I forbindelse med udarbejdelse af årsrapporten skal der anvendes en indregningsmetode til indregning af entreprisekontrakter. Der findes flere forskellige metoder til indregning af entreprisekontrakter, men hver metode vil alt andet lige ende ud i det samme resultat. Det skyldes, at der blot er tale om en forskydning af indregnede indtægter/udgifter over flere regnskabsperioder.

En virksomhed har mulighed for at vælge den metode, som giver virksomheden den bedst mulige finansielle fremstilling. Valget af metode afhænger ofte af virksomhedens art, kontrakternes sammensætning, samt valg af øvrige regnskabsmæssige kriterier. Hvor én metode kan være mest hensigtsmæssig for en virksomhed, betyder det ikke, at den samme metode er mest hensigtsmæssig for en anden virksomhed.

Denne hovedopgave vil på baggrund af ovenstående problemstilling gennemgå, hvorvidt virksomheden har mulighed for at forbedre sin finansielle fremstilling ved valg af indregningsmetoder samt virksomhedens forventninger til fremtiden.

Afgangsprojektet bruges til at kunne indsamle og benytte viden til at forstå og analysere, hvilke valg en virksomheds ledelse bør træffe og hvad konsekvenserne vil blive.

3.1.1 Problemformulering

Hvordan kan en virksomheds ledelse ændre på virksomhedens finansielle fremstilling ved indregning af entreprisekontrakter?

Til besvarelse af ovenstående problemformulering er der opstillet følgende undersøgelsesspørgsmål:

- 1) Hvordan indregnes og måles en indtægt i et regnskab?
- 2) Hvad er en entreprisekontrakt?
- 3) Hvordan indregnes og måles en entreprisekontrakt?
- 4) Hvad er fordele og ulemper ved en fastpriskontrakt og en kost-pris-plus kontrakt?
- 5) Hvad er konsekvensen ved fejl i færdiggørelsesgraden?

3.2 Metodevalg

Hovedopgaven er opdelt i to faser.

- Konstruktionsfasen
- Analysefasen

Konstruktionsfasen er en opsamling af forskellige teorier, som vil blive benyttet senere i hovedopgaven og omhandler følgende: formål, problemstilling, teori, design, operationalisering og analyse.

Analysefasen er den viden, vi har fået fra konstruktionsfasen. I analysefasen laves der en konklusion og perspektivering ud fra den analyse, vi har fået fra de eksterne informationer.

De to ovenstående faser bruges til at kunne indsamle og benytte viden, for at kunne forstå og analysere, hvordan virksomhedernes ledelse benytter deres skøn i indregninger af entreprisekontrakter.

Ud over ovennævnte formål har hovedopgaven også til formål at fungere som afsluttende projekt på HD 2. del Regnskab & Økonomistyring. Hovedopgaven er derfor skrevet efter de retningslinjer beskrevet af Copenhagen Business School (CBS).

3.2.1 Valg af undersøgelsesdesign.

Der vil i denne hovedopgave blive benyttet analyser til besvarelse af problemformuleringen og der vil på baggrund af de seneste tre årsrapporter fra henholdsvis Rohde Nielsen A/S, Cement Plant Consultants A/S og FLSmidth A/S blive draget en generel konklusion.

Analysen tager udgangspunkt i de tre virksomheder, som alle er større entreprenørvirksomheder i regnskabsklasse C og D. I regnskabsklasse C og D kan man vælge imellem at indregne entreprisekontrakterne efter salgsmetoden eller produktionsmetoden.

3.2.2 Dataindsamlingsmetoden.

I hovedopgaven vil den beskrivende del af opgaven tage udgangspunkt i de teorier vi har lært på CBS. Teorien vil derefter danne grundlag for den analyserende del, som bruges til at belyse den ovenstående problemstilling.

Teorien bygger på regnskabsvejledninger, regnskabsstandarder og den pågældende lovgivning for entreprisekontrakter.

Vores analyser vil bestå af en gennemgang af årsrapporterne for 2012 til 2014 fra de tidligere nævnte virksomheder, hvor igangværende arbejder er en stor post i regnskabet.

3.2.3 Kildekritik.

Der vil i forbindelse med udarbejdelse af denne hovedopgave blive anvendt en række kilder. Alle anvendte artikler, rapporter, analyser og bøger er offentligt tilgængelige.

Information og viden omkring Rohde Nielsen A/S, Cement Plant Consultants A/S og FLSmidth A/S er forsøgt opnået ved hjælp af offentlige rapporter samt virksomhedernes hjemmeside og også gennem interviews med nøglemedarbejdere i virksomhederne. Derudover er der anvendt faglitteratur til at underbygge de valgte teorier og modeller.

Der er forsøgt at holde en kritisk linje overfor oplysninger og informationer, som stammer fra kilder, der ikke kunne have motiver til ikke at være objektive.

Et note- og reference system vil give læseren mulighed for selv at undersøge kildens validitet.

3.2.4 Reliabilitet og validitet af data.

Reliabiliteten af de anvendte data til analysen af årsrapporterne er høj, idet den anvendte data stammer direkte fra reviderede og offentliggjorte årsrapporter fra årene 2012 til 2014.

Reliabiliteten af de kvalitative data vurderes til at være middel, da der kan være følsomme oplysninger, som den interviewede ikke ønsker offentliggjort.

Validiteten er høj, idet data fra virksomhederne stammer fra årsrapporterne.

3.3 Afgrænsning

Entreprisekontrakter er et meget omfattende område med mange forskellige problemstillinger.

Vi har derfor valgt at foretage en afgrænsning og holde os til de i problemformuleringen valgte områder.

Der vil i hovedopgaven blive nævnt indirekte produktionsomkostninger, uden at der vil blive lavet en dybere beskrivelse af, hvad dette indebærer.

Da opgaven er baseret på de regnskabsmæssige problemstillinger, afgrænses der fra de skattemæssige, selskabsretlige og revisionsmæssige forhold.

Der vil ikke blive set på entreprisekontrakter med varighed under et år.

Regnskabsvejledning for klasse C og D virksomheder og IAS 18 vil kun kort blive bekræftet, derfor vil hovedopgaven ikke omfatte en gennemgang af det samlede lovgrundlag.

3.4 Struktur

Nedenstående figur¹ viser opbygningen og strukturen i hovedopgaven



Indledningen indeholder selve problemstillingen samt problemformuleringen, efterfulgt af metodebeskrivelse, kildekritik, validitet og reliabilitet samt afgrænsningen af projektet.

Regnskabsteori indeholder de generelle elementer, der skal være overholdt i forbindelse med aflæggelse af regnskabet, herunder vil sammenhængen mellem balancen og resultatopgørelsen blive beskrevet. Der vil være en kort beskrivelse af forskellen mellem den præsentationsorienterede regnskabsteori og den formueorienterede regnskabsteori, samt hvilke fordele og ulemper, der kan være ved de to teorier. Herefter følger en kort gennemgang af de fem niveauer i IASB's begrebsramme, generalklausulen, brugernes informationsbehov, kvalitative egenskaber, periodisering og regnskabsaflæggelse efter begrebsrammen Going Concern.

Lovgivningen vedrørende indtægter og omkostninger i forbindelse med indregning og måling af entreprisekontrakter vil kort blive beskrevet. I dette afsnit vil IAS 11 blive beskrevet nærmere, da det er regnskabsstandarden, der omhandler entreprisekontrakter, herunder hvordan indregning og måling skal ske.

Del to vil være en analyse af igangværende arbejder for henholdsvis Rohde Nielsen A/S, Cement Plant Consultants A/S og FLSmidth A/S. Der vil også blive lavet eksempler, hvor der fra

¹ Egen tilvirkning

virksomhedernes ledelse skal tages stilling til indregningen og på baggrund af dette vurderes det, hvor stor indvirkning ledelsens syn på fremtiden har.

Der vil løbende i hovedopgaven blive skrevet delkonklusioner, som gerne skulle besvare undersøgelsesspørgsmålene i problemformuleringen samt give et bedre overblik til den endelige konklusion.

4. Regnskabsteori

4.1 Sammenhæng mellem resultatopgørelse og balance.

Bogføringen i regnskabet sker på baggrund af det dobbelte bogholderis princip, hvilket betyder, at hvis der for eksempel bliver debiteret en udgift i resultatopgørelsen, skal der krediteres et tilsvarende beløb i balancen. Det kunne være en nedsættelse af de likvide midler eller kreditorerne. Omkostningen vil derefter skabe et underskud, som medfører en forringelse af egenkapitalen under passiver. På baggrund af det dobbelte bogholderi vil aktiver og passiver derfor altid stemme (der er balance i regnskabet), uanset om der er tale om posteringer mellem balanceposter eller indirekte via resultatopgørelsen.

4.2 Præstationsorienterede regnskabsteori

Den præstationsorienterede regnskabsteori bygger på en tankegang, hvor man først indregner indtægter, når der er overvejende sandsynlighed for, at indtægterne eksisterer, dvs. det såkaldte forsigtighedsprincip. Der er her fokus på resultatopgørelsen som det primære og balancen som det sekundære. Alle transaktioner bliver derfor ført i resultatopgørelsen og alle ressourcer, som ikke er brugte og hører til den efterfølgende periode, bliver periodiseret ned i balancen.

4.3 Formueorienterede regnskabsteori

Den formueorienterede regnskabsteori bygger på en tankegang, hvor man lægger vægt på virksomhedens balance i modsætning til resultatopgørelsen. Resultatopgørelsen bliver brugt til at vise periodens bevægelser og begivenheder, som er årsagen til ændringerne i de

økonomiske ressourcer, forpligtelser og egenkapitalen. Aktiver og passiver bliver målt til dagsværdi, fordi balancen er den væsentlige post i den formue orienterede regnskabsteori.

Præstationsorienteret regnskabspolitik	Formueorienteret regnskabspolitik
Transaktionsbaseret resultatopgørelse (strøm af transaktioner)	Værdibaseret resultatopgørelse (beholdning af aktiver, forpligtelser og egenkapital)
Indtægter (salg)	Indtægter (stigning nettoaktiver/egenkapital)
Omkostninger (ressourceforbrug)	Omkostninger (fald i nettoaktiver/egenkapital)
Overskud/Pengestrømsskabende evne	Overskud/værdiskabende evne

Figur 1.7²

4.4 International Accounting Standard Board (IASB) som begrebsramme.

Årsregnskabsloven tager udgangspunkt i IASB's begrebsramme³. Begrebsrammen har til formål, at danne en referenceramme for løsning af eventuelle regnskabsmæssige problemstillinger, der ikke er løst i den nuværende lovgivning eller i regnskabsstandarderne. Formålet er, at overskueliggøre regnskabet for regnskabsbrugere.

Begrebsrammen er opdelt i fem niveauer⁴.

- Niveau 1 - Brugernes informations behov
- Niveau 2 - Kvalitative egenskaber
- Niveau 3 - Definition af elementer
- Niveau 4 - Indregning og måling
- Niveau 5 – Klassifikation og præsentation

Niveau 1 og 2 udgør målsætningen, som er at vise et retvisende billede/redegørelse med de finansielle og sociale informationsbehov med relevans i prognoserne, kontrol og fordelingsopgaverne og en validitet i form af fuldstændighed, neutralitet og fejlfrit. Niveau 3 til 5 udgør målesystemer.

² Jens O. Erling Finansiell rapportering – teori og regulering 3. udgave, side 43

³ Jens O. Erling Finansiell rapportering – teori og regulering 3. udgave kapital 3.

⁴ KPMG, indsiget i årsregnskabsloven 2012/13 side 49

Under relevans menes, at årsregnskabet og ledelsesberetningen skal ses i sammenhæng, og at de to skal kunne dække den eksterne brugers informationsbehov, hovedsageligt med øje for en fremtidig prognose for fremtidig indtjening.

Ved validitet menes, at informationerne er fuldstændig, neutral og fejlfri. Det vil sige, at informationerne skal være sande og i overensstemmelse med kendsgerningerne, at i ledelsesberetningen skal der være en kort beskrivelse af virksomheden som en helhed med de interne stærke og svage sider, og hvori de eventuelle eksterne muligheder og trusler kunne komme fra (SWOT analyse). Ledelsen kunne godt være fristet til kun at skrive om de stærke sider og muligheder (SO), og undlade at skrive om svaghederne og truslerne (WT) og dermed give et for rosenrødt billede af virksomheden til interessenterne/investorerne.

4.4.1 Generalklausul

Årsrapporten skal være et retvisende billede og hvis man tager beskrivelsen i Generalklausulen, så siger den:

"Årsregnskabet og et eventuelt koncernregnskab skal give et retvisende billede af virksomheden og hvis der udarbejdes koncernregnskab, skal den vise koncernens aktiver og passiver, finansielle stilling samt resultat. Ledelsesberetningen skal indeholde en retvisende redegørelse for de forhold, som beretningen omhandler⁵".

4.4.2 Brugernes informations behov.

At opfylde informationsbehovet for den enkelte læser kan være svært for virksomheden, da de enkelte brugere kan have forskellige informationsbehov. Det afhænger også af, hvilken form for virksomhed vi har med at gøre. Er det en børsnoteret virksomhed, er det en virksomhed som har stor vigtighed for offentligheden eller er det den lokale cykelhandler?

Et eksempel kunne være en leverandør til virksomhed, som havde en masse tilgodehavender i virksomheden, som kunne være interesseret i at vide, hvordan virksomhedens økonomiske situation så ud. En anden kunne være virksomhedens banker eller medarbejdere eller investorer, alle med det tilfældes, at virksomhedens økonomiske situation kunne have påvirkning på deres egen økonomiske situation.

⁵ KPMG Indsigt i årsregnskabsloven 2012/13 side 48

4.4.3 Kvalitative egenskaber

Ved kvalitative egenskaber menes, at det skøn man har lavet er så fejlfrit som muligt. Det vil sige, at den vurdering man har lavet på sine tilgodehavender fra debitorer og deres betalingsevne eller den værdiansættelse af ens investeringer er så realistisk om muligt. Hvis der skulle opstå tvivl om rigtigheden af informationerne, må de ikke medtages, da usikkerheden heri bliver for stor.

4.4.4 Periodisering

Periodisering af indtægter og omkostninger skal indregnes i regnskabet, når de indtræffer. Det vil sige, at betalingen er underordnet, men at omkostningerne og indtægterne vurderes ud fra, hvornår de økonomiske risici og/eller de økonomiske fordele tilfalder virksomheden og dermed skal indregnes i det regnskabsår de vedrører.

4.4.5 Regnskabsaflæggelse efter begrebsrammen Going concern.

Når man aflægger regnskabet efter going concern princippet forudsætter man, at virksomheden fortsætter sin drift det kommende regnskabsår. Hvorimod hvis man ikke aflægger regnskabet efter going concern princippet, så skal samtlige poster i balancen indregnes efter realisationsprincippet, som vil sige, at alt skal gøres op til en realistisk salgsværdi på et aktivt marked.

4.5 Delkonklusion

Som vi kan konkludere, så ligger sammenhængen mellem resultatopgørelsen og aktiverne i det dobbelte bogholderi. Det gælder for både den præstationsorienterede regnskabsteori og den formueorienterede regnskabsteori, at resultatopgørelsen og balancen påvirker hinanden.

Den præstationsorienterede regnskabsteori lægger vægten på resultatopgørelsen som det primære, da det er her man kan se, hvordan virksomheden præsterer og derfor anses balancen for det sekundære. Balancen bruges til at periodisere posterne fra resultatopgørelsen. Fordelen ved den præstationsorienterede regnskabsteori er, at indtægter og udgifter først indregnes, når de betales (forsigtighedsprincippet). Ulempen kan for

eksempelvis være, at en eventuel ejendom, som har været i virksomheden siden start er indregnet til købspris, hvorfor informationen kan være mindre relevant.

Det modsatte kan man sige om den formueorienterede regnskabsteori, da man her betragter balancen som den primære og resultatopgørelsen som den sekundære. Balancen viser, hvordan virksomhedens formue og soliditet er og resultatopgørelsen bruges til at regulere balancen og en specifikation af ændringen på egenkapitalen. Fordelen ved den formueorienterede regnskabsteori er, at den giver et mere retvisende billede af virksomhedens værdi, da balancen indregnes til dagsværdi, hvilket så også er ensbetydende med, at der er blevet indregnet en grad af skøn. Ulemperne ved den formueorienterede regnskabsteori er, at resultatopgørelsen indeholder både realiserede og urealiserede poster og derfor ikke har en høj informationsværdi.

5. Definitioner

5.1 Definition af et aktiv

*"Ressourcer, der er under virksomhedens kontrol som et resultat af tidligere begivenheder, og hvorfra fremtidige økonomiske fordele forventes at tilflyde virksomheden"*⁶.

Fremtidige økonomiske fordele betyder, at virksomheden, på den ene eller anden måde, skal tjene penge på aktivet. Det er underordnet, om det sker ved brug eller salg af aktivet. Indtægten behøves ikke at tilfalde virksomheden med det samme, det kan også først ske om 2 år eller mere, da definitionen nævner fremtidige økonomiske fordele. Det kræves dog, at det forventes at en økonomisk fordel bliver skabt. Virksomheden får nødvendigvis ikke en højere omsætning ved at have en økonomisk fordel. Det kan ligeså godt være en omkostningsminimering. Udskifter man f.eks. et produktionsapparat, er det ikke ensbetydende med, at virksomheden får flere omkostninger, sandsynligheden er større for at produktionsomkostningerne minimeres.

Afholder virksomheden omkostninger, som ikke skaber fremtidige økonomiske fordele, kan disse omkostninger ikke klassificeres som et aktiv, men skal i stedet indregnes i resultatopgørelsen som en omkostning.

⁶ Jens O. Erling Finansiell rapportering – teori og regulering 3. udgave, side 226

Definitionen af et aktiv nævner, at ressourcen skal være under virksomhedens kontrol. Det betyder, at virksomheden skal have råderetten over aktivet. Med råderet menes der ikke den juridiske ejendomsret over aktivet, men derimod dispositionsretten herunder de økonomiske fordele og risici.

Mange leasingaktiver indregnes i balancen som et aktiv. Det skyldes at leasingkontrakten er udformet på en måde, så at leasingtageren har råderetten samt de økonomiske fordele og risici, og leasingudbyderen beholder ejendomsretten.

En virksomhed kan også få fremtidige økonomiske fordele af noget, som de ikke har råderetten over. Dette kunne f.eks. være at en kommune bygger en vej til en virksomhed, som dermed vil få reduceret sine transportomkostninger. Selvom virksomheden vil få fremtidige økonomiske fordele af den anlagte vej, vil vejen ikke kunne klassificeres som et aktiv, da virksomheden ikke har råderetten over vejen.

Desuden nævner definitionen "... et resultat af tidligere begivenheder". Man kan ikke indregne et aktiv, som man forventer at erhverve sig i fremtiden, da man ikke har dispositionsretten over aktivet på balancedagen.

5.2 Definition af omsætningsaktiver

"Et aktiv skal klassificeres som et omsætningsaktiv hvis det:

- a) Forventes realiseret eller besiddes med henblik på videresalg eller forbrug i virksomhedens sædvanlige driftscyklus,*
- b) Primært besiddes med henblik på handel og ikke til vedvarende eje eller brug, og forventes realiseret inden for en overskuelig fremtid, eller*
- c) Består af likvide midler, som ikke er underlagt begrænsninger med hensyn til anvendelse*

*Alle andre aktiver skal klassificeres som anlægsaktiver"*⁷

⁷ Regnskabsvejledning 1 afsnit 104

5.3 Definition af indtægter

*"I resultatopgørelsen indregnes alle indtægter i takt med at de indtjenes"*⁸.

Selve definitionen på en indtægt lyder som følgende:

*"Stigninger i økonomiske fordele i regnskabsperioden i form af tilgang eller værdistigning af aktiver eller fald i forpligtelser, som medfører stigning i egenkapitalen. I indtægter indgår dog ikke indskud fra ejere"*⁹.

Ovenstående definition af en indtægt er blevet kritiseret for at være meget abstrakt, da det gør det svært at definere, hvad en indtægt egentlig er. I princippet betyder det, at en hver stigning af et aktiv eller fald i en forpligtelse skal indregnes som en indtægt i resultatopgørelsen.

Et eksempel på et aktiv, der stiger i værdi kunne f.eks. være en aktie. Der sker hverken nogen transaktion eller handling, men stigningen i kursen på en aktie vil resultere i en stigning i aktiverne for en virksomhed. Det kunne også være værdistigning af en ejendom, der indregnes til dagsværdi.

Et fald i en forpligtelse kan være kursændring på en prioritetsgæld tilhørende ovenstående ejendom. Er forpligtelsen under det, som virksomheden reelt skylder, er forpligtelsen faldet i værdi. Det samme sker såfremt en virksomhed får eftergivet gæld hos en kreditor.

Stigningen i aktiens værdi samt forpligtelsen, der er faldet i værdi, vil derfor skulle indregnes som en indtægt i resultatopgørelsen jf. ovenstående definition af en indtægt.

En anden definition af en indtægt lyder "indtægter indregnes i resultatopgørelsen som en udgående strøm af varer og tjenesteydelser til salgspris som afslutning på transformationsprocessen"¹⁰.

Her opstår der først en indtægt, når varen eller ydelsen er solgt, og man dermed kender den endelige salgspris. Denne definition benyttes oftest på en virksomheds primære indtægtskilde, hvor der er tale om salg af en vare, og hvor salget sker i forbindelse med risikoovergangen til køber.

⁸ Årsregnskabsloven § 49.

⁹ KPMG Indsigt i årsregnskabsloven 2012/13 side 389.

¹⁰ Jens O. Erling Finansiell rapportering – teori og regulering 3. udgave, side 299

5.3.1 Indregningskriterier

Når en indtægt er defineret, opstilles følgende generelle indtægtskriterier som skal være opfyldt, førend indtægten kan indregnes:¹¹

- Der foreligger dokumentation for, at der er tale om omsætning.
- Omsætningen er indtjent.
- Det er på indregningstidspunktet sandsynligt, at betaling eller afvikling af modydelse vil finde sted.
- Omsætningen kan måles validt.
- Omkostninger i forbindelse med transaktionen kan måles validt.

Der foreligger dokumentation for, at der er tale om omsætning.

Der skal ligge dokumentation til grund for indtægten, dvs. virksomheden skal have dokumentation for, at der er sket et egentligt salg. Desuden skal der være indgået en aftale om, hvad der leveres. Denne dokumentation vil som regel være enten en faktura eller en kassebon.

Omsætningen er indtjent.

Der er først tale om en omsætning, når virksomheden har ydet en indsats. En underskrevet kontrakt, hvoraf salgsprisen fremgår, er derfor ikke nok. Arbejdet skal altså være påbegyndt, for at indtægten kan indregnes.

Der er på indregningstidspunktet sandsynligt, at betaling eller afvikling af modydelse vil finde sted.

Forventer man ikke at få betaling eller modydelse for den service eller vare, man har stillet til rådighed, kan man ikke indregne det som en indtægt. Det skal derfor være sandsynligt på indregningstidspunktet, om indtægten vil blive betalt. Er en indtægt indregnet i resultatopgørelsen, men kunden efterfølgende ikke er i stand til at betale, skal denne indtægt tilbageføres, da kravet om sandsynlig betaling ikke er opfyldt.

¹¹ Jens O. Erling Finansiell rapportering – teori og regulering 3. udgave, side 302

Omsætningen kan måles validt.

Indtægter skal måles troværdigt repræsentativt. Dvs. en indtægt må ikke indregnes, før der kan fremlægges dokumentation for, at indtægten kan måles objektivt. Det skyldes, at virksomheder har stor interesse i at indregne og måle indtægter, da de uden indtægter ikke vil kunne vise overskud. Indtægterne måles bl.a. gennem realiserede aktiver. Realiserede aktiver er aktiver som likvide midler eller varedebitorer. Her er indtægten indregnet, da salget allerede er sket. I en virksomhed med ordrebaseret produktion, og hvor ordren strækker sig over flere regnskabsperioder, vil indtægterne kunne indregnes i forbindelse med projektets færdiggørelsesgrad.

Omkostninger i forbindelse med transaktionen kan måles validt.

Omkostninger, som er forbundet med indtægten, skal kunne måles pålideligt. Det skal kunne dokumenteres, at omkostningen er forbundet med indtægten. Det kan bl.a. være leveringsomkostninger til køb af et produkt, der videresælges, eller det kan være direkte eller indirekte produktionsomkostninger. Her tænkes på materialeforbrug, lønomkostninger, afskrivninger eller andre omkostninger, som er direkte eller indirekte forbundet med produktionen eller tjenesteydelsen.

5.3.2 Måling

Til måling af indtægterne benyttes dagsværdien. Her tænkes ikke på værdien af varen eller tjenesteydelsen, men på det modtagne vederlag. Er der tale om kontantsalg, dvs. virksomheden modtager vederlag med det samme, indregnes indtægten til salgsprisen på varen. Ved kortere kredittider måles indtægten til nettorealiseringsprincippet, dvs. indtægten måles til den værdi, den kan forventes solgt til.

Byttes der med varer eller tjenesteydelser, skal indtægten indregnes til dagsværdien af det modtagne. Er det ikke muligt at måle de modtagne varer eller tjenesteydelser pålideligt, skal indtægten indregnes ud fra de varer eller tjenesteydelser, man selv har byttet med. Er der tale om samme art og værdi, som der bliver byttet med, vil det ikke blive betragtet som værende en indtægt.

5.3.3 Indregningsmetoder

En indtægt kan indregnes på flere forskellige måder. Det afhænger af, hvilken slags virksomhed der er tale om, samt hvilket produkt eller ydelse der sælges. Efterfølgende vil 4 forskellige metoder blive beskrevet. Det drejer sig om:

- Salgsmetoden
- Færdigproduktionsmetoden
- Produktionsmetoden
- Betalingsmetoden.

Ovenstående 4 metoder, er de metoder, der benyttes mest i praksis¹².

Salgsmetoden

Salgsmetoden er den mest anvendte metode til indregning af indtægter i almindelige handelsvirksomheder. Salgsmetoden bliver også kaldt for faktureringsmetoden, da indregningen af indtægten sker i forbindelse med faktureringen. Grunden til at denne metode er let anvendelig i handelsvirksomheder skyldes, at der ofte er kort tid mellem produktionen og salget. Det er ikke altid gennemskueligt, hvornår et salg har fundet sted, da det kan være svært at vurdere, hvornår varen er leveret til kunden.

"Omsætning fra salg af varer indregnes, når følgende betingelse, ud over de generelle betingelser i afsnit 20, er opfyldt:

a) At der er sket levering hvorved

- *Virksomheden har overført de væsentligste risici og fordele tilknyttet ejendomsretten over varerne til køber, og*
- *Virksomheden hverken bibeholder sit fortsatte ledelsesmæssige engagement, som sædvanligvis er forbundet med ejendomsretten, eller kontrollen over de solgte varer*¹³.

Der kan derfor argumenteres for, at virksomheden skal have overført ejendomsretten til køber, ligesom der lægges større vægt på de økonomiske fordele og risici end på det ejendomsretlige. Yderligere skal virksomheden give afkald på bestemmelsen over produktet, dvs. virksomheden kan ikke længere bestemme, hvordan produktet skal benyttes.

¹² Jens O. Erling Finansiell rapportering – teori og regulering 3. udgave, side 305

¹³ Regnskabsvejledning 22 afsnit 27.

Færdigvareproduktionsmetoden:

En indtægt indregnes ved færdigvareproduktionsmetoden, når varen går fra "varer i arbejde" til "færdigvare" stadiet. Dette er uanset, om varen er leveret til kunden eller ej. Dvs. at en vare vil blive indregnet som en indtægt, så snart den er færdigproduceret. Når varen efterfølgende sælges, vil den blive bogført, debet likvider kredit færdigvarer, eller debet debitorer kredit færdigvarer. Grunden til at bogføring ved salg går mellem 2 aktivposter skyldes, at indtægten allerede er indregnet.

For at en virksomhed kan indregne indtægterne på denne måde kræver det, at varerne er realisable, dvs. at virksomheden kan sælge varen umiddelbart efter varen er færdigproduceret. Desuden skal der være indgået aftale om varens pris, så man kender salgsprisen nøjagtigt, når varen er færdigproduceret.

Denne metode at indregne indtægter på giver især mening for ordreproducerende virksomheder, da de producerer mange specialvarer. Færdigproducerede specialvarer kan som udgangspunkt anses som værende solgt, da de typisk produceres efter ordrer fra en specifik kunde og blot mangler at blive leveret. Virksomheder, der producerer standardvarer, kan også anvende færdigvareproduktionsmetoden til at indregne indtægter, men det kræver, at færdigvaren er så markant, at selve salget kan anses som værende en formalitet, dvs. indtægten kan anses som værende sandsynlig.

Produktionsmetoden:

Ved salg af varer med længerevarende produktionstid kan indtægterne indregnes efter reglerne om entreprisekontrakter. Når produktionsmetoden anvendes, indregnes indtægterne i takt med produktionens færdiggørelsesgrad. For at kunne benytte denne metode, skal der eksistere gode systemer og arbejdsrutiner, da man nemt kan beregne færdiggørelsesgraden forkert. Formlen for færdiggørelsesgraden kan blandt andet opgøres som følgende:

$$\frac{\text{Afholdte omkostninger} \times 100}{\text{Forkalkulerede totale omkostninger}}$$

Ovenstående formel giver ikke nødvendigvis et retvisende billede. Det kræver, at omkostningerne er fordelt ligeligt i forhold til, hvor langt produktionen er. Tit og ofte vil de sidste omkostninger først komme i forbindelse med færdiggørelsen af et produkt, hvorfor en stor del af indtægten først vil blive indregnet her.

Denne metode anvendes især ved salg af tjenesteydelser, hvor virksomheder indgår en kontrakt med kunden, inden arbejdet påbegyndes. Salg af tjenesteydelser kan indtægtsføres, når følgende kriterier er opfyldt¹⁴:

- Den samlede kontraktsum kan opgøres validt
- Det er sandsynligt, at de økonomiske fordele, der knytter sig til kontrakten, rent faktisk vil tilflyde virksomheden
- Såvel færdiggørelsesomkostninger som færdiggørelsesgraden kan opgøres validt
- De omkostninger, der kan henføres til kontrakten, kan identificeres entydigt og opgøres validt, så de afholdte omkostninger kan sammenlignes med de budgetterede omkostninger

Den samlede kontraktsum kan opgøres validt:

En virksomhed skal kunne estimere de samlede omkostninger forbundet med et projekt. Er de samlede omkostninger i forbindelse med projekt ikke estimeret korrekt, vil indtægten ikke kunne indregnes pålideligt. Det skyldes, at nævneren i formelen for færdiggørelsesgraden vil blive forkert. Det kræver derfor stor produktionsplanlægning, når produktionsmetoden anvendes. Der skal både regnes på, hvor meget materiale, der skal bruges, men også hvor mange timer medarbejderne skal bruge, for at kunne færdiggøre projektet. Er der ikke ordentligt styr på produktionsplanlægningen, vil der nemt komme et merforbrug på projektet, og dermed vil indtægterne blive indregnet på forkerte tidspunkter.

¹⁴ Jens O. Erling Finansiell rapportering – teori og regulering 3. udgave, side 312

Det er sandsynligt, at de økonomiske fordele, der knytter sig til kontrakten, rent faktisk vil tilflyde virksomheden:

Såfremt en virksomhed løbende kan se, at indtægten ved et projekt vil blive lavere end budgetteret, skal virksomheden nedskrive indtægterne. Det skyldes, at de økonomiske fordele ikke er på niveau som først beregnet.

Såvel færdiggørelsesomkostninger som færdiggørelsesgraden kan opgøres validt:

En virksomhed skal kunne opgøre nøjagtigt, hvor langt et projekt er kommet i produktionsfasen. Det gøres bl.a. ved at opsætte milestones. Er der brugt 45 % af de estimerede omkostninger, men færdiggørelsesgraden kun er på 35 %, kan det skyldes et merforbrug. I dette tilfælde vil en virksomhed ikke kunne indregne mere end 35 % af kontraktsummen som indtægt, og merforbruget vil skulle omkostningsføres straks og hensættes.

De omkostninger, der kan henføres til kontrakten, kan identificeres entydigt og opgøres validt, så de afholdte omkostninger kan sammenlignes med de budgetterede omkostninger:

Omkostningerne skal være specificeret ud på både de løbende omkostninger og de budgetterede omkostninger. Dette skyldes, at det skal være muligt at vurdere, om et projekts færdiggørelsesgrad er højere end først antaget, eller om der er tale om en meromkostning på projektet.

I et regnskab, hvor produktionsmetoden anvendes, vil igangværende arbejder blive reklassificeret i balancen fra varelager til tilgodehavender. Dette skyldes, at varen eller ydelsen anses for solgt, når den er produceret.

Betalingsmetoden:

Betalingsmetoden er den mest forsigtige af alle metoderne. Her indregnes indtægten først, når betalingen modtages. Metoden bruges bl.a. ved salg til kunder eller markeder, hvor der er stor

usikkerhed forbundet med selve betalingen. Her bør indtægten ikke indregnes, før kunden reelt har betalt for produktet.

I andre tilfælde kan man ikke måle de omkostninger, der forbruges for at opnå indtægten, førend indtægten er realiseret. For at opfylde matchingprincippet, venter man derfor med at indregne indtægten til betalingen modtages.

5.4 Delkonklusion:

Et aktiv skal være under virksomhedens kontrol, dvs. at en virksomhed f.eks. skal kunne styre om en maskine kører eller ej. Desuden skal det være virksomheden, der har de økonomiske fordele og risici i forbindelse med aktivet. Når disse kriterier er opfyldt, kan aktivet indregnes i balancen.

Et omsætningsaktiv er et aktiv, som er let omsætteligt, dvs. det skal være solgt inden for en periode på 12 måneder. Desuden skal omsætningsaktivet være en del af virksomhedens daglige drift.

Indtægter kan defineres på to forskellige måder. Den ene definition er, at indtægter opstår i forbindelse med værdistigninger eller værdiforringelser af aktiver eller forpligtelser. Den anden definition er, at indtægter er en vare eller tjenesteydelse til salgspris som afslutning på en transformationsproces. Her vil indtægten først blive indregnet i takt med at varen eller tjenesteydelsen bliver solgt.

Der er flere forskellige indregningsmetoder. De 4 mest anvendelige er salgsmetoden, færdigproduktionsmetoden, produktionsmetoden og betalingsmetoden. Produktionsmetoden vil blive anset for at være den mest retvisende til indregning af entreprisekontrakter, da man her løbende tager indtægterne i forbindelse med færdiggørelsen af produktet. En modsætning hertil vil være færdigproduktionsmetoden, hvor man først tager indtægten, når produktet er færdigt.

6. Entreprisekontrakter

6.1 Karakteristika ved entreprisekontrakter

Definitionen på en entreprisekontrakt er som følgende:

"En entreprisekontrakt er en kontrakt om anlæg, opførelse eller bygning af et aktiv eller flere aktiver, der er indbyrdes forbundne eller sammenhængende som følge af deres design, teknologi eller funktion eller af den planlagte anvendelse.

En entreprisekontrakt kan tillige være en kontrakt om andre arbejder om udvikling, tilretning, installation eller levering af et anlæg, herunder hardware og software, eller af flere anlæg, der er indbyrdes forbundne eller sammenhængende som følge af deres design, teknologi eller funktion eller af den planlagte anvendelse samt kontrakter om advokat-, revisions- og rådgivningsopgaver samt tilsvarende serviceydelser"¹⁵.

Dvs. en entreprisekontrakt kan være en kontrakt om opførelse af broer, bygninger eller skibe, men kan også omfatte tjenesteydelser. IAS 11 afsnit 3 adskiller sig ikke væsentligt fra RV 6. Dog kræver IAS 11 at det skal være en individuelt forhandlet kontrakt.

Denne opgave skelner ikke mellem entreprisekontrakter og igangværende arbejder. Begrundelsen for dette er, at der som nævnt i afgrænsningen, ikke vil blive set på entreprisekontrakter af kort varighed, dvs. entreprisekontrakter med varighed under 1 år. Der vil derfor være et stort sammenfald mellem entreprisekontrakter og igangværende arbejder.

Erhvervsstyrelsen udsendte i 2008 et notat vedr. de krav, der er til en kontrakt, førend den kan kaldes en entreprisekontrakt. Det blev her præciseret, at produktionsmetoden kun kan anvendes for salgskontrakter, når disse opfylder kravene i IAS 11. Kravene er som følgende¹⁶:

- Der skal være tale om en individuelt forhandlet kontrakt i hensyn til kundens behov.
- Kontrakten skal være bindende og den skal være indgået inden produktionens start.
- Aktivet skal være specielt fremstillet til kunden og må ikke være et standardprodukt med mindre tilretninger.

¹⁵ Regnskabsvejledning 6 afsnit 3.

¹⁶ KPMG Indsigt i årsregnskabsloven 2012/13 side 413.

- Kontrakten skal kunne håndhæves, så der ved manglende opfyldelse af kontrakten kan ske erstatning eller lignende.

Der skal være tale om en individuelt forhandlet kontrakt.

En individuelt forhandlet kontrakt betyder, at det ikke må være en standardkontrakt med mindre ændringer. Kontrakten skal være skræddersyet til kunden.

Kontrakten skal være bindende og indgået inden produktionens start.

En bindende kontrakt betyder, at den skal være godkendt og underskrevet af både køber og sælger inden arbejdets begyndelse. Dette gøres for, at man kan se, at begge parter er enige i kontraktens indhold. Er kontrakten ikke underskrevet af køber, har sælger ingen beviser for, at kontrakten er udarbejdet specielt til kunden, da produktet er specificeret i kontrakten.

Aktivet skal være specielt fremstillet til kunden.

Køber skal have været med til at specificere, hvordan produktet skal se ud og fungere. F.eks. er produktet ikke speciallavet til køber, såfremt der er tale om et typehus og køber kun bestemmer farven på huset. I dette tilfælde vil der være tale om et standardprodukt med en mindre tilretning. Det medfører, at sælger ikke vil kunne indregne byggeriet af typehuset som en entreprisekontrakt. Produktet skal altså være så specielt, at sælger ikke vil kunne afsætte produktet til anden side, uden at det vil få en økonomisk konsekvens.

Kontrakten skal kunne håndhæves.

Kontrakten skal være så udførligt beskrevet, så køber bagefter vil kunne kræve erstatning, nedslag i pris eller lignende, såfremt kontrakten ikke er håndhævet. Der tænkes her på f.eks. levering af produktet, hvor leveringstiden skal være specificeret i kontrakten.

Alle 4 ovenstående punkter skal altså være opfyldt, for at en salgskontrakt kan indregnes som værende en entreprisekontrakt. Kontrakter som ikke opfylder ovenstående punkter indregnes i stedet for efter salgsmetoden.

6.2 Entrepriseomsætning.

Entrepriseomsætningen er som udgangspunkt den kontraktfastsatte pris +/- ændringer i ydelsen. Desuden indeholder entrepriseomsætningen også bonusbetalinger, såfremt det er sandsynligt, at bonusbetalingen vil ændre den samlede indtægt. Det kræves også at bonusbetalingen kan måles pålideligt¹⁷.

Entrepriseindtægter kan være påvirket af usikkerhed ved skøn og estimater. Derfor opgøres indtægten i takt med at begivenheder indtræffer. F.eks. kan der være aftalt ændringer mellem køber og sælger, som vil ændre entrepriseindtægterne. En sådan ændring i en kontrakt behøves ikke at være aftalt i det regnskabsår, hvor entreprisekontakten er indgået, men kan være aftalt i et efterfølgende regnskabsår. Desuden kan der også være indgået en prisreguleringsklausul, som gør, at entreprenøren kan viderefakturere en stigning i omkostningerne¹⁸. Her tænkes bl.a. på råvarepriser såsom olie.

6.3 Entrepriseomkostninger.

Entreprisekontrakter indregnes i resultatopgørelsen efter produktionsmetoden. I de efterfølgende afsnit vil nogle af omkostningsarterne i en entreprisekontrakt blive gennemgået.

6.3.1 Tilbudsomkostninger.

Tilbudsomkostninger er omkostninger, som er opstået i forbindelse med udfærdigelsen af en entreprisekontrakt. Disse omkostninger må som udgangspunkt ikke indregnes i entreprisen, da det på tidspunktet for omkostningen ikke er sikkert, om kontrakten bliver indgået. Nogle tilbudsomkostninger kan dog indregnes alligevel, men det kræver at de kan identificeres, måles pålideligt samt at det på omkostningstidspunktet skal være sandsynligt at kontrakten indgås. Er det ikke sandsynligt at kontrakten indgås på omkostningstidspunktet, må disse

¹⁷ Internationale regnskabsstandarder IAS 11 afsnit 11.

¹⁸ Regnskabsvejledning 6 afsnit 23.

omkostninger ikke indregnes i entreprisen. En tilbudsomkostning, der eventuelt vil kunne indregnes, kan f.eks. være omkostninger til design af et produkt eller løn og rejseomkostninger i forbindelse med tilbudsgivningen.

6.3.2 Direkte omkostninger.

Omkostninger, som direkte vedrører den enkelte entreprisekontrakt, skal indregnes i entreprisen. Direkte omkostninger kan f.eks. være løn og materialer i forbindelse med udarbejdelse af produktet samt fragt af f.eks. produktionsudstyr. Desuden kan direkte omkostninger være afskrivning på maskiner eller vedligeholdelse af produktionsudstyr, der er brugt i forbindelse med udarbejdelse af produktet¹⁹.

6.3.3 Indirekte omkostninger.

Indirekte omkostninger i forbindelse med en entreprisekontrakt skal også indregnes i entreprisen. Det kan være omkostninger, som vedrører aktiviteter i forbindelse med entrepriser, men som ikke kan henføres til de enkelte entrepriser. Her tænkes bl.a. på forsikringer, husleje, løn og materialer vedr. entrepriser generelt. Disse omkostninger kaldes også IPO 'er. Da indirekte omkostninger ikke kan henføres til de enkelte entrepriser, fordeles de i stedet for efter en fordelingsnøgle. Denne fordelingsnøgle tager udgangspunkt i en normal produktion i virksomheden, dvs. omkostningerne fordeles logisk og systematisk efter virksomhedens historiske data og erfaringer fra lignende projekter. Betales disse omkostninger af køber, kan omkostningerne ikke indregnes i entreprisen²⁰.

6.3.4 Finansieringsomkostninger.

Finansieringsomkostninger, som kan henføres direkte til en entreprisekontrakt, skal indregnes i entreprisen. I nogle tilfælde er sælger nødsaget til at optage lån, for at kunne opføre et projekt. Det skyldes, at der kan være store udgifter i forbindelse med opstarten af et projekt, som først vil blive dækket af den fremtidige aconto fakturering. I disse tilfælde vil

¹⁹ Regnskabsvejledning 6 afsnit 28.

²⁰ Regnskabsvejledning 6 afsnit 29 og 34.

renteomkostningerne blive indregnet i entreprisen i forbindelse med finansiering af projektet²¹.

Afbrydes arbejdet vedrørende en entreprisekontrakt for en periode, vil der i denne periode ikke blive indregnet finansieringsomkostninger i entreprisen²².

6.4 Indregning og måling.

En entreprisekontrakt måles i balancen kontrakt for kontrakt, da der skal være tale om individuelle indgået kontrakter.

Nogle entreprisekontrakter kan dog være sammensat på en måde, så dele af kontrakten skal indregnes hver for sig. For at dele af en kontrakt kan indregnes som en separat kontrakt, skal der være afgivet tilbud på de enkelte dele. Hver del skal være forhandlet enkeltvis, og det skal være muligt for køber at sig nej til den enkelte del. Desuden skal det være muligt at opgøre indtægter og omkostninger pålideligt for hver del af kontrakten.

Der kan også være tilfælde, hvor flere entreprisekontrakter kan indregnes som en samlet kontrakt. Det kræver, at alle kontrakterne er forhandlet samtidigt samt at kontrakterne skal være så tæt forbundet, at der reelt er tale om det samme projekt. Desuden skal projekterne udføres samtidigt eller i umiddelbar forlængelse af hinanden.

Såfremt en virksomheds forventninger til indtægter og omkostninger i forbindelse med opgørelse og indregning af en entreprisekontrakt ændres, skal denne ændring medtages som ændring i de regnskabsmæssige skøn. Det gælder også, hvis virksomheden ændrer i sin opgørelse af færdiggørelsesgraden. Ved en ændring i de regnskabsmæssige skøn, skal effekten heraf indregnes i resultatopgørelsen for den periode effekten vedrører. Får ændringen også effekt på fremtidig regnskabsperioder, vil effekten også skulle indregnes heri²³.

Kan udfaldet af en entreprisekontrakt ikke opgøres pålideligt på balancedagen, kan virksomheden kun indregne salgsindtægter svarende til de afholdte omkostninger. Dvs. en entreprise indregnes med kr. 0,- i avance. Når udfaldet af kontrakten igen kan opgøres

²¹ Regnskabsvejledning 6 afsnit 30 og 31.

²² Regnskabsvejledning 6 afsnit 32.

²³ KPMG Indsigt i årsregnskabsloven 2012/13 side 185.

pålideligt, indregnes hele avancen på baggrund af færdiggørelsesgraden for projektet. Udfaldet af en entreprisekontrakt kan ikke opgøres pålideligt når²⁴.

- Der er tvivl om gyldigheden af en entreprisekontrakt
- Der er tvivl om omfanget af det resterende arbejde på grund af retssager eller tvister
- Såfremt det forventes at kunden eller leverandøren ikke overholder entreprisekontrakten

Entreprisekontraktens gyldighed.

En entreprisekontrakt kan ikke opgøres pålideligt, hvis man er i tvivl om en kontrakt er gyldig. Der kan opstå tvivl om kontraktens gyldighed, såfremt køber og sælger ikke har forstået indholdet i en kontrakt på samme måde. Det kan også skyldes, at entreprisekontrakten strider imod lokal lovgivning, så et projekt ikke kan færdiggøres.

Retssager og tvister.

I nogle tilfælde vil der opstå uenigheder mellem køber og sælger i forbindelse med et projekt. Disse uenigheder kan være i forbindelse med projektets omfang, pris eller lignende og vil kunne resultere i retssager og tvister. Er dette tilfældet vil entreprisen ikke kunne opgøres pålideligt.

Overholdelse af entreprisekontrakt.

Har en virksomhed en forventning om, at en kunde eller leverandør ikke vil kunne overholde det aftale i en entreprisekontrakt, vil udfaldet af en kontrakt ikke kunne opgøres. Der kan være tilfælde, hvor kunden er forsinket med betaling, eller hvor en leverandør ikke kan levere den aftalte mængde. Det kan også skyldes, at en leverandør eller kunde går konkurs, og at der ikke findes andre alternativer.

Er der på balancedagen sandsynlighed for, at en virksomhed vil få et tab på en entreprisekontrakt, skal tabet indregnes på balancedagen. Det er uanset om der er tale om en

²⁴ Regnskabsvejledning 6 afsnit 60.

fejlkalkulation eller andre tilfælde. Det forventede tab skal indregnes i resultatopgørelsen og hensættes som en forpligtelse. En overskridelse af tidsfristen på et projekt, som vil udløse dagbøder, vil på samme måde skulle indregnes på balancedagen og hensættes som en forpligtelse.

6.5 Præsentation i regnskabet.

I en årsrapport skal det, under anvendt regnskabspraksis, være oplyst, hvilke metoder en virksomhed har benyttet til at opgøre indtægter fra igangværende arbejder samt metoden til opgørelse af færdiggørelsesgraden.

I et regnskab vises entreprisekontrakterne under tilgodehavender som værende kontraktens salgsværdi, da man opgør tilgodehavendet hos kunden ud fra hvor langt, man er nået med et givet projekt. I salgsværdien modregnes aconto fakturering til kunder. Det er ellers ikke normalt tilladt at modregne aktiver og passiver med hinanden i et regnskab. En virksomhed er derfor nødsaget til at have en note i sit regnskab, så en regnskabsbruger kan se, hvor meget der er opgjort som salgsværdi og hvor meget der er modregnet af aconto fakturering til kunder. Denne opgørelse skal laves kontrakt for kontrakt, da der i nogle tilfælde kan være aconto faktureret mere end værdien på entreprisen er opgjort til på balancetidspunktet. Det kan f.eks. være en forudbetaling fra en kunde. Er der tilfælde, hvor der er aconto faktureret mere end værdien på entreprisen, skal denne kontrakt vises som en forpligtelse i passiverne. Der vil derfor kunne være tilfælde, hvor der vises entreprisekontrakter under både aktiver og passiver.

Ifølge IAS 11 skal en virksomhed oplyse, hvor stor en andel af den samlede omsætning som kommer fra entreprisekontrakter. Dette er en brugbar oplysning for regnskabsbrugeren, der dermed kan se, hvor stor en del af omsætningen, der kommer fra færdigvaresalg og hvor stor en del af omsætningen, der kan være baseret på skøn og estimer. Dette kan påvirke, hvor stor en tiltro regnskabsbrugeren har til regnskabet og virksomheden. Desuden skal en virksomhed oplyse sammensætningen af entreprisekontrakter på balancedagen. Det inkluderer, hvor meget virksomheden har modtaget i forudbetaling fra kunder, det samlede beløb for afholdte omkostninger samt indregnet overskud med fradrag for indregnet tab. Det gælder også for, hvor stor en andel af de aconto fakturerede beløb, der er afhængige af betingelser fastsat i kontrakterne. Til sidst skal en virksomhed oplyse eventualforpligtelser mv.

i form af eventuelle forpligtelser i forhold til de indgåede kontrakter. Det kan f.eks. være garantiforpligtelser, krav, bod eller risiko for tab i forbindelse med at virksomheden ikke overholder de indgåede kontrakter. Ovenstående er dog ikke et krav jf. ÅRL²⁵.

6.6 Færdiggørelsesgrad.

Færdiggørelsesgraden er yderst vigtig i forhold til opgørelsen af værdien af en entreprisekontrakt, da det er færdiggørelsesgraden, der bestemmer, hvor stor en andel af indtægterne, som skal indregnes i resultatopgørelsen, og dermed også hvor stor en del af avancen på en entreprisekontrakt, der skal indregnes i regnskabsåret.

Færdiggørelsesgraden fastlægges efter den metode, der passer virksomheden bedst dvs. den metode, som giver det mest retvisende billede og afspejler den reelle færdiggørelsesgrad af virksomhedens projekter.

En virksomhed kan opgøre færdiggørelsesgraden vedrørende en entreprisekontrakt på følgende måder²⁶:

- *Forholdet mellem afholdte entrepriseomkostninger til dato og de samlede skønnede omkostninger*
- *Undersøgelse af stadiet af arbejder, eller*
- *Den fysiske færdiggjorte del af entreprisen.*

Ovenstående metoder vil i praksis ofte supplere hinanden for at man bedre kan kontrollere, at der bliver beregnet den korrekte færdiggørelsesgrad. Referater fra byggemøder kan f.eks. bruges til at supplere en beregning, da man ofte på byggemøder diskuterer, hvor langt man er nået i entreprisen.

²⁵ KPMG Indsigt i årsregnskabsloven 2012/13 side 421.

²⁶ Internationale regnskabsstandarder IAS 11 afsnit 30.

6.6.1 Forholdet mellem afholdte entrepriseomkostninger til dato og de samlede skønnede omkostninger.

De fleste tilbud på en entreprisekontrakt laves ud fra en beregning af, hvilke omkostninger en virksomhed selv vil have ved et givent projekt. Denne beregning vil være et rigtig godt skøn, da lederen af entreprisen vil kalkulere med så nøjagtige omkostninger som muligt. Det skyldes, at det er en virksomheds omkostninger tillagt en avance, der vil udgøre tilbuddet på et projekt.

En stor risiko ved denne metode er, at der kan komme eventuelle ekstraomkostninger samt at materialeprisen kan være dyrere end først antaget. Får man en meromkostning på grund af en stigning i f.eks. råvare- eller materialepriser, vil færdiggørelsesgraden blive højere og det medfører, at der vil blive indregnet for meget omsætning.

Et eksempel kan være, hvis en virksomhed har indgået en kontrakt til en værdi af t.kr. 1.000,- og har kalkuleret med en samlet omkostningssum på t.kr. 500,-, samt at den reelle færdiggørelsesgrad er 15 %. På balancedagen er der derimod påløbet omkostninger på projektet for t.kr. 100,- som funktion af stigende priser. Dette vil give en færdiggørelsesgrad på 20 % og dermed vil virksomheden indregne 5 % for meget af kontraktsummen dvs. t.kr. 50,-.

6.6.2 Undersøgelse af stadiet af arbejder.

Ved undersøgelse af stadiet for det udførte arbejde, vil virksomheden fysisk gå ud og inspicere, hvor langt et projekt er i forløbet. En virksomhed, der har stor erfaring med at bygge skibe, kan ved udseendet på skibet med rimelig sikkerhed se, hvor langt det er i forløbet. Det kan f.eks. være, at når skroget er svejset sammen, har virksomheden erfaring med, at skibet er 20 % færdigt, når dækket er monteret er skibet 50 % færdigt, og når kommandobroen er færdig er skibet 75 % færdigt.

Risikoen ved at opgøre færdiggørelsesgraden på denne måde er, at metoden i høj grad bygger på skøn, da ingen skibe er ens. Fremstiller virksomheden ens skibe, vil disse ikke kunne indregnes som igangværende arbejder. Desuden mangler denne metode dokumentation, da det kan være svært at dokumentere, hvor langt entrepriserne er nået.

6.6.3 Den fysisk færdiggjorte del af entreprisen.

Denne metode kaldes også for "enheder af udført arbejde". Det er ofte timer, der benyttes som enheder til denne metode. Der bruges meget tid på planlægning af arbejdstimer, når der skal gives tilbud og pris ved salg af timer.

Denne metode ligner meget metoden med forholdet mellem aktuelle omkostninger til dato og de skønnede omkostninger. Den store forskel er dog, at ved den fysisk færdiggjorte del af entreprisen, er alle timer ens uanset timepris. Dvs. det er underordnet, om man koster kr. 800,- eller kr. 1.000,- i timen. Dette vil ikke være noget problem, da der allerede i tilbuddet til kunden er indregnet, hvor mange timer, der skal bruges til en given timesats.

Når metoden ved den fysisk færdiggjorte del af entreprisen anvendes, skal man være opmærksom på, at man ikke får indregnet ekstra arbejde i færdiggørelsesgraden. Sker dette vil man få en forkert færdiggørelsesgrad og dermed indregne for meget omsætning. Medarbejderne, som arbejder på et projekt, skal derfor være meget opmærksomme på at få registreret deres timer på det rigtige projekt samt have en god forståelse for, hvilket arbejde der er inkluderet i kontrakten med kunden. Eventuelle ekstra timer vil blive faktureret særskilt.

Et eksempel på udregning af færdiggørelsesgraden ved denne metode kan være, at der er indgået en kontrakt på 1.000 arbejdstimer. Ifølge medarbejdernes timeregistreringer er der anvendt 250 arbejdstimer på projektet, hvilket giver en færdiggørelsesgrad på 25 %. Virksomheden vil derfor kunne indregne 25 % af kontraktsummen som omsætning.

6.7 Delkonklusion.

En entreprisekontrakt er en individuel forhandlet kontrakt, som er bindende for begge parter. Entreprisekontrakten skal omhandle et specielt designet produkt til kunden og må derfor ikke være et standardprodukt med få tilretninger. Desuden skal kontrakten være skrevet på en måde, så hverken køber eller sælger er i tvivl om konsekvenserne ved et eventuelt kontraktbrud.

I takt med at entreprisen færdiggøres indregnes indtægterne i resultatopgørelsen. Indtægterne indregnes som funktion af kontraktsummen og færdiggørelsesgraden.

Omkostninger, der kan henføres til en entreprisekontrakt, kan indeholde tilbudsomkostninger. For at disse tilbudsomkostninger kan indregnes i entreprisen kræves det, at de på

afholdelsestidspunktet kan måles pålideligt og identificeres. Direkte og indirekte omkostninger, som vedrører entrepriseaktiviteten i en virksomhed, men som ikke kan henføres til et specifikt projekt, kan indregnes og fordeles ud fra en fordelingsnøgle, som virksomheden mener, der er mest retvisende. Finansieringsomkostninger kan også henføres til entreprisen, såfremt de vedrører det enkelte projekt og at dette kan dokumenteres.

Entreprisekontrakter kan indregnes på forskellige måder. Én entreprise kan blive indregnet som flere entrepriser, såfremt de enkelte dele af entreprisen kan anvendes hvor for sig, og at der er afgivet tilbud på de enkelte dele. På samme måde kan flere entrepriser indregnes som en enkelt entreprise, hvis de er afhængige af hinanden.

Er der på balancedagen tvivl om udfaldet på en entreprise, må en virksomhed kun indregne den del af salgsindtægterne, som svarer til de afholdte omkostninger. Kan virksomheden på balancedagen konstatere, at en entreprise vil give et tab, skal hele tabet indregnes på balancetidspunktet.

Det er muligt at modregne aconto betalinger i værdien af en entreprisekontrakt. Der er dog krav om, at der laves en note i årsregnskabet, der viser, hvor meget salgsværdien udgør samt hvor meget, der er modregnet af aconto betalinger. Entreprisekontrakter indregnes hver for sig og vises i regnskabet under tilgodehavender. Er der på en entreprisekontrakt faktureret mere i acontofakturerings end salgsværdien af entreprisen er opgjort til, vises denne entreprise som en forpligtelse.

Færdiggørelsesgraden benyttes til at opgøre, hvor stor en del af kontraktsummen, der kan indregnes i resultatopgørelsen, og kan opgøres på flere forskellige måder. Metoden, der bruges, fastsættes selv af den enkelte virksomhed alt efter, hvad der giver det mest retvisende billede. De mest benyttede metoder til opgørelse af færdiggørelsesgraden er "Forholdet mellem afholdte omkostninger til dato og de samlede skønnede omkostninger", "Undersøgelse af stadiet af udførte arbejder" og "Den fysisk færdiggjorte del af entreprisen".

7. Typer af entreprisekontrakter

Der findes 2 typer af entreprisekontrakter jf. RV 6 afsnit 11. Disse er defineret i RV 6 afsnit 5 og 6:

- Fastpriskontrakt
- Kostpris-plus-kontrakt

"En fastpriskontrakt er en entreprisekontrakt, hvor leverandøren som betaling modtager en forud aftalt samlet kontraktpriis, eller en forud aftalt pris pr. leveret ydelse eller vare"²⁷.

"En kostpris-plus-kontrakt er en entreprisekontrakt, hvor leverandøren som betaling modtager vederlag for kostpris med tillæg af enten en procentvis avance eller et fast honorar"²⁸.

Der er forskel på, hvor stor en risiko entreprenøren løber, ved de forskellige kontrakter. Ved en fastpriskontrakt løber entreprenøren den risiko, at omkostningerne kan overstige kontraktsummen. Ved en kostpris-plus-kontrakt er entreprenøren derimod sikret et overskud på arbejdet. Der kan ved kostpris-plus-kontrakter være tilfælde, hvor der er aftalt et loft for, hvor mange omkostninger, der må tilgå projektet. Dette gøres for at omkostningerne ikke løber frit uden styring. I disse tilfælde kræves der fra kundens side stor opmærksomhed på, om omkostningerne overskrider budgettet for entreprisen. I analysen vil der blive set på begge typer af kontrakter, da behandlingen heraf ikke er ens i alle situationer.

7.1 Regnskabsmæssige eksempler

I det efterfølgende afsnit vil der blive givet eksempler på fire forskellige scenarier ved både en fastpriskontrakt og en kostpris-plus-kontrakt. Disse fire eksempler er:

- Opgørelse uden ændringer
- Ændringer i de forkalkulerede omkostninger
- Udfaldet kan ikke opgøres pålideligt
- Tab på entreprisen

²⁷ Regnskabsvejledning 6 afsnit 5.

²⁸ Regnskabsvejledning 6 afsnit 6.

7.1.1 Opgørelse uden ændringer

En entreprenør og en kunde har indgået en entreprisekontrakt, hvor begge parter er enige i indholdet af kontrakten. Prisen på kontrakten er aftalt til t.kr. 1.000,-. Arbejdet forventes at tage 5 år, og det er aftalt med kunden, at entreprisen betales over de næste 5 år med lige store beløb.

Som tidligere nævnt kan færdiggørelsesgraden beregnes på baggrund af omkostninger til dato i forhold til de totale kalkulerede omkostninger. Omkostninger er kalkuleret til t.kr. 800,- fordelt med t.kr. 300,- på løn og t.kr. 500,- på materialer. Avancen forventes derfor at være på t.kr. 200,- svarende til 20 %.

På baggrund af ovenstående kan der ved en fastpriskontrakt opstilles følgende:

Resultatopgørelse	Kalkuleret	1. år	2. år	3. år	4. år	5. år
T. kr.						
Indtægter	1.000	250	225	175	175	175
Omkostninger						
Materialer	500	140	120	80	80	80
Løn	300	60	60	60	60	60
Total	800	200	180	140	140	140
Avance / tab	200	50	45	35	35	35
Færdiggørelsesgrad		25%	23%	18%	18%	18%

Balance	Kalkuleret	1. år	2. år	3. år	4. år	5. år
T. kr.						
Salgsværdi	1.000	250	475	650	825	1.000
- Aconto faktureret		-200	-400	-600	-800	-1.000
IGA		50	75	50	25	-
Færdiggørelsesgrad		25%	48%	65%	83%	100%

Tabel 1 - Opgørelse uden ændringer

Efter første år, er der afholdt omkostninger for t.kr. 200,- svarende til en færdiggørelsesgrad på 25 %. På baggrund af færdiggørelsesgraden, indregnes 25 % af kontraktsummen i resultatopgørelsen, svarende til t.kr. 250,-. Som aftalt mellem entreprenøren og kunden er der aconto faktureret t.kr. 200,-. Under omsætningsaktiverne er der indregnet igangværende arbejder for fremmed regning på t.kr. 50,- og indregnet en avance i resultatopgørelsen på t.kr. 50,-.

Efter år 3, er der afholdt 65 % af de totale budgetterede omkostninger, svarende til t.kr. 520,- hvor af t.kr. 380,- er indregnet i år 1 og år 2. Indtægterne i resultatopgørelsen for år 3 udgør t.kr. 175,- dette skyldes at 48 % af kontraktsummen er indregnet i år 1 og år 2. Der er som aftalt blevet faktureret t.kr. 200,- hvert år, hvilket medfører, at de samlede igangværende arbejder for fremmed regning er indregnet til t.kr. 50,-.

I år 5 er entreprisen udført. Derfor indregnes de sidste af indtægterne i resultatopgørelsen, da der ikke er udført ekstra arbejde i forbindelse med entreprisen. Entreprenøren har slutfaktureret t.kr. 200,-, og efter slutfakturaen er der blevet indregnet igangværende arbejder for fremmed regning for i alt t.kr. 1.000,- samt aconto fakturaret for t.kr. 1.000,-.

Samlet indregnet salgsværdi og aconto fakturering kan udlignes med hinanden, for ikke at oppuste værdien af salgsværdi og aconto fakturering.

Såfremt entreprenøren og kunden havde indgået en kost-pris-plus kontrakt med samme avance (20 %), ville opstillingen se ud som følgende;

Resultatopgørelse	1. år	2. år	3. år	4. år	5. år	Total
<i>T. kr.</i>						
Indtægter	240	216	168	168	168	960
Variable omkostninger	200	180	140	140	140	800
Avance / tab	40	36	28	28	28	160

Balance	1. år	2. år	3. år	4. år	5. år	Total
<i>T. kr.</i>						
IGA:						
Materialer	140	120	80	80	80	500
Løn	60	60	60	60	60	300
Total	200	180	140	140	140	800
Faktureret	-200	-180	-140	-140	-140	-800
IGA Totalt	-	-	-	-	-	-

Tabel 2 - Opgørelse uden ændringer

Hvert år tømmes igangværende arbejder for fremmed regning og indregnes i resultatopgørelsen. Indtægterne tillægges den aftalte avance, i dette tilfælde 20 %.

7.1.2 Opgørelse med ændringer i de forkalkulerede omkostninger.

En entreprenør og en kunde har indgået en entreprisekontrakt, hvor begge parter er enige i indholdet af kontrakten. Prisen på kontrakten er aftalt til t.kr. 1.000. Arbejdet forventes at tage 5 år, og det er aftalt med kunden, at entreprisen betales over de næste 5 år med lige store beløb.

Som tidligere nævnt kan færdiggørelsesgraden beregnes på baggrund af omkostninger til dato i forhold til de totale kalkulerede omkostninger. Omkostninger er kalkuleret til t.kr. 800,- fordelt med t.kr. 300,- på løn og t.kr. 500,- på materialer. I dette eksempel vises en overskridelse af de kalkulerede omkostninger, og avancen forventes derfor at være lavere.

På baggrund af ovenstående kan der ved en fastpriskontrakt opstilles følgende:

Resultatopgørelse	Kalkuleret	1. år	2. år	3. år	4. år	5. år
<i>T. kr.</i>						
Indtægter	1.000	250	225	214	156	156
<i>Omkostninger</i>						
<i>Materialer</i>	600	140	120	180	80	80
<i>Løn</i>	300	60	60	60	60	60
Total	900	200	180	240	140	140
Avance / tab	100	50	45	-26	16	16
Færdiggørelsesgrad		25%	23%	21%	16%	16%

Balance	Kalkuleret	1. år	2. år	3. år	4. år	5. år
<i>T. kr.</i>						
Salgsværdi	1.000	250	475	689	844	1.000
- Aconto faktureret		-200	-400	-600	-800	-1.000
IGA		50	75	89	44	-
Færdiggørelsesgrad		25%	48%	69%	84%	100%

Tabel 3 - Opgørelse med ændringer i forkalkulerede omkostninger

I det første år er der ingen ændringer til kontrakten. Der er ligesom i det foregående eksempel ved en fastpris kontrakt realiseret 25 % af de totale budgetterede omkostninger svarende til t.kr. 200,-. Dette giver en færdiggørelsesgrad på 25 %, hvilket medfører at 25 % af kontraktsummen indregnes som indtægter svarende til t.kr. 250,-. Desuden er der som aftalt faktureret t.kr. 200,-, hvilket giver en værdi af igangværende arbejder for fremmed regning på t.kr. 50,-.

I år 3 opdager entreprenøren, at materialeomkostningerne er kalkuleret forkert, da det forventes, at priserne på materialer vil stige. Da en stigning i materialepriser ikke vil kunne klassificeres som ekstra arbejde, ændres kontraktsummen ikke. De forventede omkostninger

på materialer ventes at stige fra t.kr. 500,- til t.kr. 600,-, hvilket medfører, at de samlede forventede omkostninger stiger til t.kr. 900,-.

Da der er tale om en ændring i skøn fra entreprenørens side, vil forøgelsen af de kalkulerede omkostninger ikke påvirke år 1. og år 2.

Der er efter år 3 brugt t.kr. 620,- svarende til 69 % af de samlede forventede omkostninger på t.kr. 900,-. Avancen på entreprisen er faldet fra t.kr. 200,- til t.kr. 100,-. Da der i år 1 og i år 2 samlet set er indregnet 42 % af kontraktsummen, vil der som følge af ændringen i de samlede forventede omkostninger kunne indregnes 21 % af kontraktsummen i år 3.

Såfremt man ikke lavede en ny beregning af de samlede forventede omkostninger, ville færdiggørelsesgraden i år 3. være 78 %. Dette ville medføre, at der ville blive indregnet t.kr. 86,- for meget i indtægterne og dermed avancen. Der er ikke lavet ændringer til aconto faktureringen, hvilket giver en samlet aconto fakturering efter år 3 på t.kr. 600,-.

Den indregnede salgsværdi efter år 3 er t.kr. 689,-, hvilket giver et tilgodehavende under igangværende arbejder for fremmed regning på t.kr. 89,-.

I år 5 viser det sig, at den nye beregning af de samlede forventede omkostninger var rigtig, da de samlede omkostninger på entreprisen udgør t.kr. 900,-. Der er lavet en slutfaktura på t.kr. 200,-, og dermed er den fulde entreprisensum på t. kr. 1.000,- blevet faktureret.

Den samlede indregnede salgsværdi og aconto faktureringer kan udlignes med hinanden for ikke at oppuste værdien i balancen.

Såfremt entreprenøren og kunden havde indgået en kost-pris-plus kontrakt med samme avance (20 %), ville opstillingen se ud som følgende;

Resultatopgørelse	1. år	2. år	3. år	4. år	5. år	Total
<i>T. kr.</i>						
Indtægter	240	216	288	168	168	1.080
Variable omkostninger	-200	-180	-240	-140	-140	-900
Avance / tab	40	36	48	28	28	180

Balance	1. år	2. år	3. år	4. år	5. år	Total
<i>T. kr.</i>						
IGA:						
Materialer	-140	-120	-180	-80	-80	-600
Løn	-60	-60	-60	-60	-60	-300
Total	-200	-180	-240	-140	-140	-900
Faktureret	200	180	240	140	140	900
IGA Totalt	-	-	-	-	-	-

Tabel 4 - Opgørelse med ændringer i forkalkulerede omkostninger

Som tidligere nævnt tømmes igangværende arbejder for fremmed regning hvert år og indregnes i resultatopgørelsen. Indtægterne tillægges den aftalte avance, igen i dette tilfælde 20 %.

I forhold til afsnittet om en opgørelse uden ændringer, vil avancen i dette tilfælde stige med t.kr. 20,- svarende til 20 % af ændringen i omkostningerne. Det vil i dette tilfælde bedre kunne betale sig for entreprenøren at anvende en kost-pris-plus kontrakt.

7.1.3 Udfaldet kan ikke opgøres pålideligt

En entreprenør og en kunde kan komme ud for, at der opstår uoverensstemmelser i forbindelse med entreprisen, hvilket medfører, at entreprisen ikke kan opgøres pålideligt.

Det antages at entreprenøren og kunden har aftalt i kontrakten, at kunden skal assistere med udarbejdelsen af entreprisen.

Prisen på kontrakten er aftalt til t.kr. 1.000,-. Arbejdet forventes at tage 5 år, og det er aftalt med kunden, at entreprisen betales over de næste 5 år med lige store beløb.

Som tidligere nævnt beregnes færdiggørelsesgraden på baggrund af omkostninger til dato i forhold til de totale kalkulerede omkostninger. Omkostninger er kalkuleret til t.kr. 800,- fordelt med t.kr. 300,- på løn og t.kr. 500,- på materialer. Avancen forventes derfor at være på t.kr. 200,- svarende til 20 %.

På baggrund af ovenstående kan der ved en fastpriskontrakt opstilles følgende:

Resultatopgørelse	Kalkuleret	1. år	2. år	3. år	4. år	5. år
T. kr.						
Indtægter	1.000	250	225	45	-	480
Omkostninger						
Materialer	500	140	120	80	-	160
Løn	300	60	60	60	-	120
Total	800	200	180	140	-	280
Avance / tab	200	50	45	-95	-	200
Færdiggørelsesgrad		25%	23%	18%	0%	35%

Balance	Kalkuleret	1. år	2. år	3. år	4. år	5. år
T. kr.						
Salgs værdi	1.000	250	475	650	650	1.000
- Aconto faktureret		-200	-400	-600	-600	-1.000
IGA		50	75	50	50	-
Færdiggørelsesgrad		25%	48%	65%	65%	100%

Tabel 5 - Opgørelse hvor udfaldet ikke kan opgøres pålideligt

Efter første år, er der afholdt omkostninger for t.kr. 200,-, svarende til en færdiggørelsesgrad på 25 %. På baggrund af færdiggørelsesgraden, indregnes 25 % af kontraktsummen i resultatopgørelsen, svarende til t.kr. 250,-. Som aftalt mellem entreprenøren og kunden er der aconto faktureret t.kr. 200,-. Under omsætningsaktiverne er der indregnet igangværende

arbejder for fremmed regning på t.kr. 50,- og indregnet en avance i resultatopgørelsen på t.kr. 50,-.

I år 3 opstår der problemer mellem entreprenøren og kunden, hvilket resulterer i en retssag. Dette medfører, at entreprenøren ikke kan opgøre værdien af entreprisen.

Efter år 3, er der afholdt 65 % af de totale budgetterede omkostninger, svarende til t.kr. 520,- hvor af t.kr. 380,- er indregnet i år 1 og år 2. Indtægterne i resultatopgørelsen for år 3 udgør t.kr. 45,-, dette skyldes, at kontrakten på nuværende tidspunkt ikke kan opgøres pålideligt.

Der er som aftalt blevet faktureret t.kr. 200,- hvert år, hvilket medfører, at de samlede igangværende arbejder for fremmed regning er indregnet til t.kr. 50,-. Den resterende sum af entreprisen under igangværende arbejder for fremmed regning reklassificeres ved årsafslutningen som tilgodehavender fra debitorer, i dette tilfælde t.kr. 50,-.

Ved hvert årsafslutning vurderes alle debitorer, og forventer man ikke at modtage betaling fra sine debitorer, hensættes der til tab og udgiften tages i indeværende regnskabsår.

I år 5 er sagen afsluttet, og entreprenøren er nået til enighed med kunden om at genoptage og afslutte entreprisen. Når entreprisen er afsluttet, kan den resterende del af kontraktsummen og omkostningerne indregnes i resultatopgørelsen. Efter slutfakturering kan salgsværdien og det aconto fakturerede udlignes med hinanden, for ikke at oppuste værdien i balancen.

Såfremt entreprenøren og kunden havde indgået en kost-pris-plus kontrakt med samme avance (20 %), ville opstillingen se ud som følgende:

Resultatopgørelse	1. år	2. år	3. år	4. år	5. år	Total
<i>T. kr.</i>						
Indtægter	240	216	64	-	440	960
Variable omkostninger	-200	-180	-140	-	-280	-800
Avance / tab	40	36	-76	-	160	160

Balance	1. år	2. år	3. år	4. år	5. år	Total
<i>T. kr.</i>						
IGA:						
Materialer	-140	-120	-80	-	-160	-500
Løn	-60	-60	-60	-	-120	-300
Total	-200	-180	-140	-	-280	-800
Faktureret	200	180	140	-	280	800
IGA Totalt	-	-	-	-	-	-

Tabel 6 - Opgørelse hvor udfaldet ikke kan opgøres pålideligt

Som tidligere nævnt tømmes igangværende arbejder for fremmed regning hvert år og indregnes i resultatopgørelsen. Indtægterne tillægges den aftalte avance, igen i dette tilfælde 20 %.

I forhold til afsnittet om en opgørelse uden ændringer, vil der ikke være nogen aktivitet i år 4. Efter entreprenøren og kunden er nået til enighed, genoptages og afsluttes entreprisen i år 5. Avancen vil i dette tilfælde være den samme som i afsnittet om en opgørelse uden ændringer, den manglende aktivitet i år 4 vil blive udført og indregnet i år 5.

7.1.4 Tab på entreprisen

En entreprenør og en kunde har indgået en entreprisekontrakt, hvor begge parter er enige i indholdet af kontrakten. Prisen på kontrakten er aftalt til t.kr. 1.000,-. Arbejdet forventes at tage 5 år, og det er aftalt med kunden, at entreprisen betales over de næste 5 år med lige store beløb.

Som tidligere nævnt beregnes færdiggørelsesgraden på baggrund af omkostninger til dato i forhold til de totale kalkulerede omkostninger. Omkostninger er kalkuleret til t.kr. 800,- fordelt med t.kr. 300,- på løn og t.kr. 500,- på materialer. Avancen forventes derfor at være på t.kr. 200,- svarende til 20 %.

I år 3 opdager entreprenøren en fejl i kalkulationen af de forventede omkostninger. Både løn og materialer er beregnet forkert og viser sig samlet set at være t.kr. 400,- dyrere end først antaget.

Resultatopgørelse	Kalkuleret	1. år	2. år	3. år	4. år	5. år
T. kr.						
Indtægter	1.000	250	225	175	233	117
Omkostninger						
Materialer	500	140	120	80	280	80
Løn	300	60	60	60	260	60
Total	800	200	180	140	540	140
Reg. Tab på entreprise				-400	307	93
Avance / tab	-200	50	45	-365	-	70
Færdiggørelsesgrad		25%	23%	18%	23%	12%

Balance	Kalkuleret	1. år	2. år	3. år	4. år	5. år
T. kr.						
Salgsværdi	1.000	250	475	650	883	1.000
- Aconto faktureret		-200	-400	-600	-800	-1.000
IGA		50	75	50	83	-
Hensættelse til tab				400	93	
Færdiggørelsesgrad		25%	48%	65%	88%	100%

Tabel 7 - Opgørelse med tab på entreprisen

På baggrund af ovenstående kan der ved en fastpriskontrakt opstilles følgende;

Efter første år, er der afholdt omkostninger for t.kr. 200,-, svarende til en færdiggørelsesgrad på 25 %. På baggrund af færdiggørelsesgraden, indregnes 25 % af kontraktsummen i resultatopgørelsen, svarende til t.kr. 250,-. Som aftalt mellem entreprenøren og kunden er der aconto faktureret t.kr. 200,-. Under omsætningsaktiverne er der indregnet igangværende arbejder for fremmed regning på t.kr. 50,- og indregnet en avance i resultatopgørelsen på t.kr. 50,-.

I år 3 opdager entreprenøren en fejl i kalkulationen af de forventede omkostninger. Både løn og materialer er beregnet forkert og viser sig samlet set at være t.kr. 400,- dyrere end først antaget. Denne meromkostning kan ikke viderefaktureres til kunden, da det er entreprenørens ansvar at sørge for, at omkostningerne er lavere end kontraktsummen. I dette tilfælde vil entreprisen give et tab på t.kr. 200,-. Tabet skal indregnes så snart det forventes²⁹. Efter år 3, er der afholdt 65 % af de totale budgetterede omkostninger, svarende til t.kr. 520,-, hvor af t.kr. 380,- er indregnet i år 1. og år 2. Indtægterne i resultatopgørelsen for år 3. udgør t.kr. 175,-. Dette skyldes at 48 % af kontraktsummen er indregnet i år 1. og år 2. Da tabet skal indregnes så snart det forventes, hensættes der t.kr. 400,- under passiverne og det skal indregnes i vareforbruget. Resultatet i år 3 vil derfor være et tab på t.kr. 365,-.

Det forventede tab realiseres i år 4, hvilket medfører, at hensættelsen bliver tilbageført med t.kr. 307,- så der ikke vil være nogen avance/tab i år 4.

I år 5 er entreprisen udført. Derfor indregnes de sidste af indtægterne i resultatopgørelsen, da der ikke udført ekstra arbejde i forbindelse med entreprisen. Entreprenøren har slutfaktureret t.kr. 200,-, og efter slutfakturaen er der blevet indregnet salgsværdi på i alt t.kr. 1.000,- samt aconto faktureret for t.kr. 1.000,-. Den sidste del af hensættelsen indregnes i år 5, hvilket giver en avance på t. kr. 70,-

Samlet indregnet salgsværdi og aconto fakturering kan udlignes med hinanden, for ikke at oppuste værdien i balancen.

Såfremt entreprenøren og kunden havde indgået en kost-pris-plus kontrakt med samme avance (20 %), ville opstillingen se ud som følgende:

²⁹ Internationale regnskabsstandarder IAS 11 afsnit 36.

Resultatopgørelse	1. år	2. år	3. år	4. år	5. år	Total
T. kr.						
Indtægter	240	216	648	168	168	1.440
Variable omkostninger	-200	-180	-540	-140	-140	-1.200
Avance / tab	40	36	108	28	28	240

Balance	1. år	2. år	3. år	4. år	5. år	Total
T. kr.						
IGA:						
Materialer	-140	-120	-280	-80	-80	-700
Løn	-60	-60	-260	-60	-60	-500
Total	-200	-180	-540	-140	-140	-1.200
Faktureret	200	180	540	140	140	1.200
IGA Totalt	-	-	-	-	-	-

Tabel 8 - Opgørelse med tab på entreprisen

Hvert år tømmes igangværende arbejder for fremmed regning og indregnes i resultatopgørelsen. Indtægterne tillægges den aftalte avance, i dette tilfælde 20 %. Såfremt der i kontrakten ikke er aftalt et loft over omkostningerne, vil en kost-pris-plus kontrakt i dette tilfælde give en avance på t.kr. 240,-.

7.2 Delkonklusion

En entreprenør kan enten indgå en fastpriskontrakt eller en kostpris-plus-kontrakt. Ved en kostpris-plus- kontrakt har entreprenøren den mindste risiko, da han er sikret et overskud på entreprisen. Dog kan der fra kundens side være et ønske om et loft over omkostningerne i kontrakten, for at omkostningerne ikke løber løbsk. Ved en fastpriskontrakt er det entreprenørens ansvar at holde omkostningerne nede, for at kunne opnå en avance på entreprisen. Det kræver stor indsigt i omkostningerne ved en given kontrakt, dels for at opnå

den ønskede avance men også for at udregne en korrekt færdiggørelsesgrad og give regnskabsbrugeren et retvisende billede af regnskabet.

En fastpriskontrakt vil typisk blive brugt til eksterne kunder, da disse gerne vil kende deres omkostninger ved en entreprise. En kostpris-plus-kontrakt vil typisk blive brugt mellem to datterselskaber i en koncern jf. reglerne om transferpricing.

8. Analyse af regnskaber

8.1 Rohde Nielsen A/S

Rohde Nielsen koncernen er en ejerledet familievirksomhed, som beskæftiger sig med sø-entrepriser herunder oprensning og uddybning af havne og sejlløb, kystsikring, landindvinding samt offshore arbejde. Koncernen har aktivitet både inde og uden for EU.

Selskabets mål er at fastholde deres position som den største uafhængige oprensning entreprenør i Skandinavien. Dette skal gøres ved at yde den bedste service og kvalitet til den laveste pris for at tilgodese vores kunder, vores virksomhed og miljøet³⁰.

8.1.1 Årsrapporten

Under anvendt regnskabspraksis skriver selskabet den mindste mængde oplysninger, som man skal ifølge loven.

Igangværende arbejder for fremmed regning måles til salgsværdien af det udførte arbejde på baggrund af færdiggørelsesgraden på balancedagen samt de samlede forventede indtægter på de enkelte entrepriser. Det enkelte igangværende arbejde med fradrag af aconto fakturering samt eventuelt forudbetaling indregnes i balancen under tilgodehavender eller gældsforpligtelser. Omkostningerne indregnes i resultatopgørelsen i takt med at de afholdes.

Når det er sandsynligt, at der vil være et tab på et igangværende arbejder for fremmed regning, hensættes det samlede tab, der må påregnes entreprisen. Hensættelsen indregnes som omkostning under produktionsomkostninger.

Nedenstående tal er taget fra årsrapporten 2014 og 2013 til brug for analyse.

³⁰ Hjemmeside www.Rohde-Nielsen.dk

Resultatopgørelse	2014	2013	2012
<i>T. kr.</i>			
Omsætning	963.375	846.542	1.022.138
Omkostninger			
Produktionsomk.	847.302	727.471	883.026
Bruttoresultat	116.073	119.071	139.112
Bruttomargin	12,05%	14,07%	13,61%
Resultat før skat	59.035	43.375	78.403

Balance	2014	2013	2012
<i>T. kr.</i>			
Salgsværdi	573.067	187.436	478.488
- Aconto faktureret	562.486	149.183	466.788
IGA	10.581	38.253	11.700
	1,85%	20,41%	2,45%

Tabel 9 - Rohde Nielsen A/S

Færdiggørelsesgraden for det enkelte projekt beregnes efter produktionsmetoden med udgangspunkt i den producerede mængde på det enkelte projekt. Nettoomsætningen svarer til salgsværdien af årets udførte arbejder.

8.1.2 Analyse af årsrapporten

Selskabets ledelse har i den anvendte regnskabspraksis bevidst valgt at give så få informationer som muligt udover mindste kravene i henhold til gældende lovgivning. Dette skyldes, at man ikke ønsker, at selskabets konkurrenter skal kunne hente for mange informationer i årsrapporten.

Rohde Nielsen A/S har i 2014 en omsætning på t.kr. 963.375,- og et bruttoresultat på t.kr. 116.073,-. Produktionsomkostninger omfatter både de direkte og de indirekte omkostninger

der afholdes, for at opnå nettoomsætningen. Dertil skal lægges eventuelle hensættelser til tab på igangværende arbejder for fremmed regning.

Da alle entrepriseomkostninger er en del af produktionsomkostningerne, svarer den gennemsnitlige avance på de enkelte igangværende arbejder for fremmed regning til bruttomargin (2014 = 12,05 %).

En ændring på 1 % i omsætningen for 2014 vil give en ændring i bruttomargin på 0,89 % point svarende til t.kr. 9.634,-. Denne ændring i omsætningen kan skyldes en ændring i færdiggørelsesgraderne som følge af en stigning i oliepriserne. Denne ændring i toppen af regnskabet vil give samme ændring på bundlinjen. Nyt resultat før skat vil være t.kr. 49.401,- svarende til en ændring på 16,32 %.

Resultatopgørelse	Aktuel	Ændring	Difference
T. kr.			
Omsætning	963.375	953.741	-9.634
			-
Omkostninger			-
Produktionsomk.	847.302	847.302	-
			-
Bruttoresultat	116.073	106.439	-9.634
			-
Bruttomargin	12,05%	11,16%	-0,89%
			-
Resultat før skat	59.035	49.401	-16,32%

Tabel 10 - Rohde Nielsen A/S (ændring på 1 % i omsætningen)

Igangværende arbejder for fremmed regning i balancen viser en beholdning på t.kr. 10.581,-. Set i forhold til salgsværdien på åbenstående projekter svarer IGA til 1,85 %. De 1,85 % er et udtryk for, at Rohde Nielsen A/S er dygtige til at fakturere efter færdiggørelsesgraden, samt at mange projekter har en løbetid på under et år³¹.

³¹ Se tabel 9

8.2 Cement Plant Consultants A/S

Cement Plant Consultants A/S er ejet af EHL fonden og beskæftiger sig hovedsagelig med at udføre tilsynsopgaver med opførelse af cement- og mineralanlæg i udlandet. Koncernen har aktivitet i hele verden og har registreret branches i blandt andet Egypten, Kuwait og Qatar.

EHL Fonden er en erhvervsdrivende fond. Fondens formål var og er at sikre en sund og aktiv udvikling af Cement Plant Consultants A/S, samt at yde økonomisk støtte til danske eller dansk kontrollerede virksomheder, der forsker eller udvikler teknologier til produktion af cement og kalk samt til udvinding af mineraler.

8.2.1 Årsrapporten

Under anvendt regnskabspraksis skriver selskabet den mindste mængde oplysninger, som man skal ifølge loven.

Igangværende arbejder for fremmed regning måles til afholdte udgifter til underleverandører, lønninger til udstationeret personale, finansierings- og sikringsomkostninger samt en forholdsmæssig andel af dækningsbidraget på de igangværende kontrakter.

I resultatopgørelsen indregnes indtægter i takt med, at de indtjenes, mens omkostninger indregnes med de beløb, der vedrører regnskabsåret.

Nedenstående tal er taget fra årsrapporten for 2014 og 2013 til brug for analyse.

Resultatopgørelse	2014	2013	2012
<i>T. kr.</i>			
Omsætning	104.093	168.552	165.712
Omkostninger			
Produktionsomk.	98.747	162.886	157.465
Bruttoresultat	5.346	5.666	8.247
Bruttomargin	5%	3%	5%
Resultat før skat	87	1.393	2.478

Tabel 11 - Cement Plant Consultants A/S

Der beregnes ikke nogen færdiggørelsesgrad i Cement Plant Consultants A/S, da selskabet udelukkende beskæftiger sig med kost-pris-plus kontrakter.

8.2.2 Analyse af årsrapporten

Selskabets ledelse har i den anvendte regnskabspraksis bevidst valgt at give så få informationer, som muligt udover mindstekravene i henhold til gældende lovgivning. Dette skyldes, at man ikke ønsker, at selskabets konkurrenter skal kunne hente for mange informationer i årsrapporten.

Cement Plant Consultants A/S har i 2014 en omsætning på t.kr. 104.093,- og et bruttoresultat på t.kr. 5.346,-. Produktionsomkostninger omfatter både de direkte og de indirekte omkostninger, der afholdes for at opnå nettoomsætningen. Dertil skal lægges det i kontrakten aftalte fee. Salgsværdien på igangværende arbejder for fremmed regning bliver elimineret med, hvad der er aconto faktureret, en eventuelt restværdi reklassificeres som tilgodehavende for debitorer.

Da alle entrepriseomkostninger er en del af produktionsomkostningerne, svarer den gennemsnitlige avance på de enkelte projekter til bruttomargin (2014 = 5 %)

En ændring på 1 % point i det gennemsnitlige kontrakt fee for 2014 vil give en ændring på t.kr. 987,- i omsætningen. Dette er forudsat, at produktions- samt de faste omkostninger ikke ændrer sig. Denne ændring i det gennemsnitlige kontrakt fee kan skyldes, at selskabets forhandlingsstyrke enten forøges eller forringes. Ændringen i toppen af regnskabet vil give samme ændring på bundlinjen. Nyt resultat før skat vil i nedenstående tilfælde være t.kr. 1.074,-.

Resultatopgørelse	Aktuel	Ændring	Difference
T. kr.			
Omsætning	103.684	104.672	987
Omkostninger			
Produktionsomk.	98.747	98.747	-
Bruttoresultat	4.937	5.925	987
Bruttomargin	5%	6%	
Resultat før skat	87	1.074	

Tabel 12 - Cement Plant Consultants A/S (ændring på 1 % i omsætningen)

8.3 FLSmidth A/S

FLSmidth A/S er en global virksomhed med hovedkontor i Valby og lokal tilstedeværelse i cirka 50 lande. Koncernen er førende leverandør af udstyr og serviceydelser til de globale mineral- og cementindustrier. Der leveres komplette løsninger til koncernens seks fokusindustrier, som omfatter alt fra enkelte maskiner og reservedele til komplette anlæg af drifts- og vedligeholdelsesprogrammer. FLSmidth´s seks fokusindustrier er kobber, guld, kul, jernmalm, gødningsminerale og cement.

8.3.1 Årsrapporten

Under anvendt regnskabspraksis skriver selskabet den mindste mængde oplysninger, som man skal ifølge loven.

Igangværende arbejder for fremmed regning måles til salgsværdien af det udførte arbejde på baggrund af færdiggørelsesgraden på balancedagen samt de samlede forventede indtægter på det enkelte projekt. Det enkelte igangværende arbejde med fradrag af aconto fakturering samt eventuelt forudbetaling indregnes i balancen under tilgodehavender eller gældsforpligtelser. Omkostningerne indregnes i resultatopgørelsen i takt med at de afholdes.

Nedenstående tal er taget fra årsrapporten 2014 og 2013 til brug for analyse.

Resultatopgørelse	2014	2013	2012
<i>T. kr.</i>			
Omsætning	3.780.000	4.034.000	4.012.000
Omkostninger			
Produktionsomk.	3.235.000	4.122.000	3.299.000
Bruttoresultat	545.000	-88.000	713.000
Bruttomargin	14,42%	-2,18%	17,77%
Resultat før skat	307.000	-3.000	1.756
Balance	2014	2013	2012
<i>T. kr.</i>			
Salgsværdi	11.721.000	11.282.000	11.616.000
- Aconto faktureret	12.163.000	11.351.000	11.524.000
IGA	-442.000	-69.000	92.000
	-3,77%	-0,61%	0,79%

Tabel 13 - FLSmidt A/S

Færdiggørelsesgraden for det enkelte projekt beregnes normalt efter produktionsmetoden med udgangspunkt i de aktuelle omkostninger i forhold til de totalt budgetterede omkostninger på det enkelte projekt. På nogle projekter, hvor omkostninger ikke kan anvendes som grundlag, benyttes i stedet forholdet mellem afsluttede subaktiviteter og det samlede projekt.

8.3.2 Analyse af årsrapporten

FLSmidth skriver det samme som Rohde Nielsen A/S i anvendt regnskabspraksis men anvender ud over den almindelige danske regnskabspraksis også reglerne fra IFRS. Derudover oplyses omsætningen fordelt på segmenter samt geografiske områder.

FLSmidth A/S har i 2014 en omsætning på t.kr. 3.780.000,- og et bruttoresultat på t.kr. 545.000,-. Produktionsomkostninger omfatter både de direkte og de indirekte omkostninger, der afholdes for at opnå nettoomsætningen. Omkostninger til forskning og udvikling (R&D) er en del af produktionsomkostningerne i de år, de bliver afholdt. R&D omkostninger til produkter og/eller processer aktiveres, såfremt de økonomiske fordele først vil tilgå FLSmidth A/S i fremtiden.

Da alle entrepriseomkostninger er en del af produktionsomkostningerne, svarer den gennemsnitlige avance på de enkelte igangværende arbejder for fremmed regning til bruttomargin (2014 = 14,42 %).

En ændring på 1 % i omsætningen for 2014 vil give en ændring i bruttomargin på 0,86 % point svarende til t.kr. 37.800,-. Denne ændring i omsætningen kan skyldes en ændring i færdiggørelsesgraderne som følge af konjunktursvingninger. Denne ændring i toppen af regnskabet vil give samme ændring på bundlinjen. Nyt resultat før skat vil være t.kr. 269.200,- svarende til en ændring på 12,31 %.

Resultatopgørelse	Aktuel	Ændring	Difference
T. kr.			
Omsætning	3.780.000	3.742.200	-37.800
			-
Omkostninger			-
Produktionsomk.	3.235.000	3.235.000	-
			-
Bruttoresultat	545.000	507.200	-37.800
			-
Bruttomargin	14,42%	13,55%	-0,86%
			-
Resultat før skat	307.000	269.200	-12,31%

Tabel 14 - FLSmidth A/S (ændring på 1 % i omsætningen)

Igangværende arbejder for fremmed regning i balancen viser en beholdning på t.kr. -442.000,-. Set i forhold til salgsværdien på åbenstående projekter svarer IGA til -3,77 %. De 3,77 % er et udtryk for, at man har faktureret for mere, end den aktuelle salgsværdi på projekterne³².

8.4 Delkonklusion

Som ovenstående analyser viser, kan en ændring på 1 % i omsætningen få store konsekvenser for resultatet før skat. Denne ændring kan skyldes en forkert beregnet færdiggørelsesgrad som følge af forsigtig budgettering og/eller konjunktur svingninger. Rohde Nielsen A/S er for eksempel sårbar overfor stigninger i olieprisen, hvorimod FLSmidt A/S er afhængig af stabilitet i de områder, de opererer i. Virksomhederne skal derfor være meget omhyggelige med udregninger og skøn, da en eventuel ændring vil kunne ændre selskabernes finansielle stilling i forhold til, hvordan regnskabsbrugerne læser regnskabet.

I analysen af de tre virksomheders regnskaber kan det konstateres, at der bliver givet forskellige oplysninger i den anvendte regnskabspraksis. I Rohde Nielsen A/S indregnes produktionsomkostningerne, når de afholdes, hvorimod i FLSmidt A/S indregner produktionsomkostningerne efter færdiggørelsesgraden. Dette skyldes, at færdiggørelsesgraden hos Rohde Nielsen A/S beregnes ud fra den produceret mængde og FLSmidt A/S beregner færdiggørelsesgraden som forholdet imellem de aktuelle omkostninger og de total budgetterede omkostninger.

Cement Plant Consultants A/S nævner ikke noget i den anvendte regnskabspraksis om igangværende arbejder for fremmed regning, da disse elimineres med den aconto fakturerede del.

Efter gennemgang af ovenstående vurderes det, at regnskabsbrugeren ikke modtager information nok til kunne lave en sammenligning af de tre selskaber. Regnskabsbrugeren ville være bedre stillet såfremt den gennemsnitlige færdiggørelsesgrad og/eller ordrebeholdning blev oplyst. På samme måde bør Cement Plant Consultants A/S oplyse den gennemsnitlige avance pr. kontrakt. Det vil dog ikke være hensigtsmæssigt for virksomhederne at oplyse om disse informationer, da kunder og konkurrenter vil få for mange følsomme informationer.

³² Se tabel 13

9. Skøn vedrørende entrepriser

I det efterfølgende afsnit vil der blive analyseret på fire forskellige punkter, som en virksomhed, der har med entreprisekontrakter at gøre, bør være særlig opmærksom på. Analysen vil blive lavet med både en optimistisk og forsigtig tilgang, som kan have påvirkning på virksomhedens regnskab. Disse fire eksempler er:

- Forkalkulerede omkostninger
- Uenighed om kontrakten
- Ekstra arbejde
- Bonusbetaling

9.1 Forkalkulerede omkostninger

Som tidligere nævnt anvender en entreprenørvirksomhed en færdiggørelsesgrad til at indregne omsætning og produktionsomkostninger. Færdiggørelsesgraden beregnes ofte ud fra omkostningerne. Det er derfor vigtigt løbende at ajourføre de forkalkulerede omkostninger, for at få en korrekt færdiggørelsesgrad. De forkalkulerede omkostninger kan ændre sig, da der kan være stigninger og fald i både materialepriser og lønninger. Ændres de forkalkulerede omkostninger ikke, vil det give et forkert billede af virksomhedens finansielle situation.

9.1.1 Eksempel på forkalkulerede omkostninger

I forbindelse med udarbejdelse af et tilbud, har en entreprenørvirksomhed lavet en kontrakt på baggrund af de totale kalkulerede omkostninger, som virksomheden forventer at have for at kunne udføre entreprisen.

I løbet af det første år stiger materialepriserne med 10 %. Med en optimistisk tilgang kan det antages, at ændringen i materialepriserne kun vedrører år 1, hvor man ved en forsigtig tilgang vil antage, at ændringen i omkostningerne vil slå igennem i alle entreprisens løbe år.

Dette kan illustreres på følgende måde.

Resultatopgørelse	Oprindeligt budget	Optimistisk kalkulation 1. år	Forsigtig kalkulation 1. år
<i>T. kr.</i>			
Indtægter	10.000	10.000	10.000
Omkostninger			
Materialer	5.000	5.000	5.500
Løn	2.000	2.000	2.000
Total	7.000	7.000	7.500
Avance / tab	3.000	3.000	2.500
Færdiggørelsesgrad		27%	25%

Tabel 15 - Ændring i forkalkulerede omkostninger.

Den optimistiske kalkulation og det oprindelige budget vil være ens, da det antages at stigningen i materialepriserne er midlertidige og derfor uvæsentlige for de forkalkulerede omkostninger. Derfor vil der ikke forekomme en ændring i avancen.

I den forsigtige kalkulation har man lagt 10 % oven i de forkalkulerede materialepriser da det forventes at prisstigningen vil slå igennem under hele projektets løbetid. Som følge heraf falder færdiggørelsesgraden fra 27 % til 25 % i forhold til den optimistiske kalkulation.

Forskellen på den optimistiske og den forsigtige tilgang giver en ændring i avancen på t.kr. 181,-.

9.2 Uenighed om kontrakten

Som tidligere nævnt kan der i forbindelse med en entreprisekontrakt opstå uenigheder, hvilket kan resultere i en retssag. Det kan blandt andet omhandle uenighed om, hvem der skal betale for ekstra udført arbejde.

9.2.1 Eksempel på uenighed med underleverandør

En entreprenør har indgået en fastpris kontrakt med en kunde om opførelse af en bygning. Entreprenøren viderefakturerer de forskellige arbejder til en række underleverandører. Det viser sig, at taglægningen tager 14 dage længere end først antaget, hvilket resulterer i, at entreprenøren er nødsaget til at hyre et ekstra hold håndværkere. Da der er tale om en fastpris kontrakt med kunden kan, denne ekstra omkostning ikke viderefaktureres. Det ender med en retssag mellem entreprenøren og underleverandøren, da de er uenige om, hvem der skal afholde omkostningen t. kr. 1.000,- for de ekstra håndværkere.

Dette kan illustreres på følgende måde.

Resultatopgørelse	Oprindeligt budget	Optimistisk kalkulation 1. år	Forsigtig kalkulation 1. år
<i>T. kr.</i>			
Indtægter	10.000	10.000	10.000
Omkostninger			
<i>Fremmed ass.</i>	7.000	7.000	8.000
Total	7.000	7.000	8.000
Avance / tab	3.000	3.000	2.000
Færdiggørelsesgrad		36%	31%

Tabel 16 - Uenighed med underleverandør.

Da hverken entreprenøren eller underleverandøren ønsker at indgå et forlig, har sagen kun to udfald. Ifølge entreprenørens advokat er der stor usikkerhed, om man vil vinde sagen eller ej, derfor er det op til entreprenøren at vurdere sagens udfald.

Den optimistiske kalkulation og det oprindelige budget vil igen være ens, da man forventer at vinde sagen. Udgiften til ekstra håndværkere vil derfor ikke blive indregnet i de totale kalkulerede omkostninger, hvilket ikke medfører en ændring i avancen.

I den forsigtige kalkulation forventer entreprenøren at tabe sagen og derfor indregnes t.kr. 1.000,- i de totale kalkulerede omkostninger. Som følge heraf falder færdiggørelsesgraden fra 36 % til 31 % i forhold til den optimistiske kalkulation.

Forskellen på den optimistiske og den forsigtige tilgang giver en ændring i avancen på t.kr. 446,- i år 1.

9.2.2 Eksempel på uenighed med kunden.

En entreprenør og en kunde har indgået en fastpriskontrakt om opførelse af et nyt hus med naturgas som opvarmning. Under byggeriet beslutter kommunen, at alle ikke færdigt byggede huse skal have installeret fjernvarme. Dette giver entreprenøren en ekstra omkostning på t. kr. 100,-, som han ønsker at viderefakturerer til kunden. Dette vil kunden ikke acceptere, så det ender med en retssag.

Resultatopgørelse	Oprindeligt budget	Optimistisk kalkulation	1. år	Forsigtig kalkulation	1. år
<i>T. kr.</i>					
Indtægter	10.000	10.130	2.711	10.000	2.676
Omkostninger					
Materialer	5.000	5.100	1.500	5.100	1.500
Løn	2.000	2.000	400	2.000	400
Total	7.000	7.100	1.900	7.100	1.900
Avance / tab	3.000	3.030	811	2.900	776
Færdiggørelsesgrad			27%		27%

Tabel 17 - Uenighed med kunden.

Den optimistiske kalkulation vil have en større avance i forhold til det oprindelige budget, da den ekstra omkostning er lagt oveni materialeomkostningerne i forhold til de totale forkalkulerede omkostninger. Dette skyldes, at entreprenøren allerede har afholdt omkostningerne, og at omkostningen til fjernvarme er en del af entreprisen. Da materialer til fjernvarme vil blive viderefaktureret med samme avance som resten af entreprisen, vil de nye kalkulerede indtægter være t. kr. 30,- større end den oprindelige kalkulation.

I den forsigtige kalkulation forventer entreprenøren at tabe sagen. Da entreprenøren allerede har afholdt materialeomkostningerne til fjernvarme, indregnes disse i de totale kalkulerede omkostninger. Der vil ikke blive indregnet en ekstra indtægt, hvilket giver en ændring i avancen i forhold til den oprindelige kalkulation på t.kr. 100,- svarende til ekstra omkostningerne i forbindelse med fjernvarme.

Da entreprenøren beregner færdiggørelsesgraden på baggrund af de afholdte omkostninger i forhold til de totale kalkulerede omkostninger, vil færdiggørelsesgraden være den samme i både den optimistiske og den forsigtige kalkulation. Da man i den optimistiske kalkulation har indregnet en ekstra indtægt giver det en forskel i den endelige avance på t. kr. 130,-.

9.3 Ekstra arbejde

Der vil ofte være ekstra arbejde forbundet med entrepriser. Det kan for eksempel skyldes, at kunden finder på en ændring i forhold til den oprindelige aftale. Her kan der opstå tvivl om, hvorvidt ekstra arbejde skal indregnes som en del af den oprindelige entreprise, eller om der skal laves en særskilt kontrakt.

9.3.1 Eksempel på ekstra arbejde

En entreprenør og en kunde har indgået en fastpriskontrakt på opførelse af et hus. Prisen er aftalt til t.kr. 10.000,-, men under projektet spørger kunden om muligheden for også at anlægge en swimmingpool. Det accepterer entreprenøren, men det vil dog koste t.kr. 1.000,- ekstra.

Resultatopgørelse	Oprindeligt budget	Optimistisk kalkulation 1. år	Forsigtig kalkulation 1. år
<i>T. kr.</i>			
Indtægter	10.000	11.000	10.000
Omkostninger			
Materialer	4.000	4.500	4.000
Løn	2.000	2.200	2.000
Total	6.000	6.700	6.000
Avance / tab	4.000	4.300	4.000
Færdiggørelsesgrad	0,4	29%	32%

Tabel 18 - Ekstra arbejde.

I den optimistiske kalkulation vurderes det fra entreprenørens side, at anlæggelse af en swimmingpool er en del af den oprindelige entreprisekontrakt, og at swimmingpoolen forventes at blive anlagt umiddelbart efter at huset står færdigt. Kalkulationen på indtægterne bliver derfor t.kr. 1.000,- højere, og entreprenøren forventer at bruge yderligere t.kr. 500,- til materialer og t.kr. 200,- til lønninger. Avancen på swimmingpoolen udgør t.kr. 300,- svarende til 30 %. De totale kalkulerede omkostninger er beregnet til t.kr. 6.700,- og der er efter år 1 afholdt omkostninger for t.kr. 1.940,- svarende til en færdiggørelsesgrad på 29 %. Der kan efter år 1 indregnes 29 % af den samlede entreprisum, hvilket giver en avance efter år 1 på t.kr. 1.245,-.

Entreprenøren vurderer i den forsigtige kalkulation, at swimmingpoolen ikke er en del af den oprindelige entreprisekontrakt. Selvom swimmingpoolen bliver anlagt hos den samme kunde, står der ikke i den oprindelige kontrakt, at den skal anlægges umiddelbart efter huset står færdigt. Der skal derfor laves en særskilt kontrakt, og disse skal indregnes hver for sig. Den forsigtige kalkulation ændrer sig ikke i forhold til den oprindelige kalkulation. Ligesom i den optimistiske kalkulation er der påløbet t.kr. 1.940,- i omkostninger på entreprisen efter år 1, hvilket giver en færdiggørelsesgrad på 32 %. Der kan derfor indregnes 32 % af entreprisummen svarende til t.kr. 3.233,-. Entreprisen på swimmingpoolen er ikke indregnet, da arbejdet ikke er påbegyndt.

9.4 Bonusbetaling

For at få en entreprenør til at færdiggøre et projekt før tid, kan der aftales en bonusbetaling i entreprisekontrakten. Der kan for eksempel være tale om en produktionsmaskine eller anlæg, som kunden er afhængig af, for at kunne producere sit produkt.

9.4.1 Eksempel på bonusbetalinger

Et rederi skal have en ny færge, der kan fragte flere passagerer hurtigere end på nuværende tidspunkt. Entreprisen lyder på t.kr. 200.000,-, og i kontrakten er der aftalt en bonusbetaling, såfremt at den nye færge er leveret inden to år. Bonussen udgør t.kr. 20.000,-

Resultatopgørelse	Oprindeligt budget	Optimistisk kalkulation 1. år		Forsigtig kalkulation 1. år	
<i>T. kr.</i>					
Indtægter	200.000	220.000	137.500	200.000	125.000
Omkostninger					
Materialer	80.000	80.000	50.000	80.000	50.000
Løn	40.000	40.000	25.000	40.000	25.000
Total	120.000	120.000	75.000	120.000	75.000
Avance / tab	80.000	100.000	62.500	80.000	50.000
Færdiggørelsesgrad			63%		63%

Tabel 19 - Bonusbetaling.

Efter år 1 er færgen 63 % færdig jf. færdiggørelsesgraden, som er beregnet ud fra forholdet mellem de afholdte omkostninger og de totale kalkulerede omkostninger.

Da man er nået længere end halvvejs efter det første år, vil man i en optimistisk kalkulation kunne forsvare, at færgen er færdig indenfor to år, og dermed vil bonusbetalingen blive udløst. Bonusbetalingen vil derfor kunne indregnes i entreprisen, hvilket vil forhøje de kalkulerede indtægter med t.kr. 20.000,-. Færdiggørelsesgraden er efter år 1 63 %, og derfor kan der indregnes 63 % af t.kr. 220.000,- svarende til t.kr. 137.500,-.

I en forsigtig kalkulation vil det være usikkert at spå et år ud i fremtiden, og derfor kan det ikke sandsynliggøres, om færgen bliver færdig indenfor to år. Dette medfører, at bonusbetalingen på nuværende tidspunkt ikke vil kunne indregnes i de kalkulerede indtægter. Derfor indtægtsføres der på baggrund af den oprindelige kalkulation på t.kr. 200.000,-. Da de afholdte omkostninger er de samme som i den positive kalkulation, vil færdiggørelsesgraden også være den samme. Der kan derfor indregnes 63 % af de kalkulerede indtægter svarende til t.kr. 125.000,-.

Forskellen på om man vælger den optimistiske og den forsigtige kalkulation afhænger af, hvordan man ser på fremtiden. De to kalkulationer giver en forskel i avancen på t.kr. 12.500,-. Da der på intet tidspunkt ændres på kalkulerede omkostninger, vil færdiggørelsesgraden være den samme.

9.5 Delkonklusion

Selvom der i regnskabsvejledningen og i IAS er opstillet vejledninger/regler for, hvordan entreprisekontrakter skal indregnes, afhænger resultatet stadigvæk af virksomhedens syn på fremtiden. Dette giver en virksomhedsledelse mulighed for, at ændre virksomhedens finansielle stilling, så den passer til regnskabsbrugeren.

En optimistisk tilgang til fremtiden giver virksomheden mulighed for at vise et større overskud, hvorimod en mere forsigtig kalkulation bl.a. kan give en forkert færdiggørelsesgrad.

Uanset om man vælger en optimistisk eller en forsigtig tilgang til fremtiden, vil der kun være tale om forskydninger mellem regnskabsperioderne, da avancen på entreprisens afslutning altid vil være den samme.

10. Konklusion

Indtægter kan defineres på to forskellige måder. Der findes flere forskellige metoder at indregne og måle indtægter i et regnskab. Den mest retvisende måde at indregne indtægter i forbindelse med entreprisekontrakter på er ved at benytte produktionsmetoden.

En entreprisekontrakt er en individuel forhandlet kontrakt, som omhandler et specielt designet produkt. Der må derfor ikke være tale om et standardprodukt med få tilretninger. Kontraktsummen indregnes i indtægterne i takt med at entreprisen udføres. Dette gøres ved brug af færdiggørelsesgraden.

Omkostningerne i forbindelse med en entreprise kan indeholde både direkte og indirekte omkostninger. Kan omkostningerne ikke henføres til en specifik entreprise, indregnes og fordeles de via en fordelingsnøgle, som virksomheden mener er mest retvisende.

Entreprisekontrakter kan indregnes på forskellige måder. Én entreprise kan blive indregnet som flere entrepriser, såfremt de enkelte dele af entreprisen kan anvendes hver for sig og at der er afgivet tilbud på de enkelte dele. På samme måde kan flere entrepriser indregnes som en enkelt entreprise, hvis de er afhængige af hinanden.

En entreprenør kan vælge enten at indgå en fastpriskontrakt eller en kost-pris-plus kontrakt.

Ved en fastpriskontrakt har entreprenøren mulighed for at få en større avance end ved én kost-pris-plus kontrakt, til gengæld er der større risiko for tab, da entreprenøren selv bærer ansvaret for at holde omkostningerne nede. Ved en kost-pris-plus kontrakt er entreprenøren sikret en avance. Der kan dog være aftalt et loft over entreprisens omkostninger.

Ved en analyse af regnskaberne for 2012 til 2014 for henholdsvis Rohde Nielsen A/S, Cement Plant Consultants A/S og FLSmidth A/S kan det konkluderes, at en ændring i omsætningen på 1 % kan få store konsekvenser for resultatet før skat. Denne ændring kan blandt andet være et resultat af en forkert beregnet færdiggørelsesgrad.

Det har ikke været muligt at lave en sammenligning af de tre selskaber, da der ikke har været nok information tilgængeligt i årsrapporterne.

En virksomhedsledelse kan via deres forventninger til fremtiden påvirke virksomhedens finansielle fremstilling. Dette skyldes, færdiggørelsesgraden kan være beregnet ud fra de forkalkulerede omkostninger. Der kan spekuleres i at vise et godt resultat, for eventuelt at

kunne opnå et lån hos virksomhedens kreditorer heriblandt virksomhedens bank. Selvom der spekuleres i den finansielle fremstilling, vil der dog kun være tale om forskydninger mellem regnskabsperioder, da avancen ved entreprisens afslutning vil være den samme.

11. Perspektivering

De internationale regnskabsstandarder IAS 11 og IAS 18 bliver samlet i IFRS 15, som træder i kraft 1. januar 2017. IFRS 15 omhandler indregning af omsætning og omfatter aftaler eller kontrakter med kunder på nær kontrakter vedr. leasing, forsikringer og finansielle instrumenter. Disse undtagelser er dækket af andre IFRS standarder.

IFRS 15 vil fremover specificere, hvordan entreprisekontrakter skal opgøres samt hvornår en indtægt kan indregnes. Det vil ikke længere være nok at indregne indtægter fra en entreprisekontrakt på baggrund af en kalkuleret færdiggørelsesgrad. I stedet skal omsætningen indregnes, når kunden har fået kontrol over den pågældende vare eller tjenesteydelse.

Der vil blive implementeret yderligere krav til oplysninger ved indregning af entreprisekontrakter. Virksomheder skal fremover bl.a. oplyse:

- Hvis kontrakten strækker sig mere end et år, den samlede værdi af transaktionsprisen som er henført til resterende leveringsforpligtelser samt oplysning om, hvornår virksomheden forventer at indregne denne omsætning
- Beskrivelse af de væsentligste skøn og vurderinger om størrelsen af og timingen for indregning af omsætning
- Oplysning om de metoder, inputs og antagelser, der anvendes til at opgøre transaktionsprisen og dens fordeling på leveringsforpligtelser

Ved hjælp af ovennævnte oplysninger bør det fremover være muligt at lave en bedre sammenligning af virksomheders finansielle fremstilling.

12. Litteraturliste

12.1 Bøger

- Ib Andersen, Den skinbarlige virkelighed – om vidensproduktion inden for samfundsvidenskaberne, 4. udgave, 3. oplag 2010, Forlaget samfundslitteratur.
- Jens O. Elling, Finansiell rapportering – teori og regulering 3. udgave, Gjellerup/Gads forlag 2014
- KPMG, Indsigt i årsregnskabsloven 7. udgave 2012/13
- FLSmidth Årsprofil 2015.
- FLSmidth Annual Report 2015 One Source of Productivity .

12.2 Årsrapporter

- Årsrapport Rohde Nielsen A/S 2014
- Årsrapport Rohde Nielsen A/S 2013
- Årsrapport Cement Plant Consultants A/S 2014
- Årsrapport Cement Plant Consultants A/S 2013
- Årsrapport FLSmidth A/S 2014
- Årsrapport FLSmidth A/S 2013

Alle ovenstående årsrapporter er offentligt tilgængelige på www.erhvervsstyrelsen.dk

12.3 Hjemmesider

- <http://www.kpmg.com/dk/en>
- <http://www.fsr.dk/~media/Files/Faglig%20viden/Regnskaber/Standarder%20og%20vejledninger/Konsolideret%20tekst%20EU-standarder.ashx>
- <http://www.FLSmidth.com>
- <http://www.Rohde-nielsen.dk>
- <http://www2.deloitte.com/dk/da/pages/audit/articles/Ny-IFRS-om-omsaetning-udsendt.html>

- <http://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/dk/Documents/audit/IFRS%2015%20Revenue%20from%20Contracts%20with%20Customers.pdf>
- <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=175792#idc5ea1582-6152-4973-abb2-1c204e20ab3e>

12.4 Lovgivninger og standarder

- Regnskabsvejledninger 1 -22 samt Regnskabsvejledning for mindre virksomheder 2. udgave 2007
- Årsregnskabsloven
- Den Europæiske Unions Tidende, Internationale Regnskabsstandarder, 29-11-2008